

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VIII.

CELOVEC, PETEK, 5. JUNIJ 1953

ŠTEV. 29 (580)

Prodoren uspeh gostovanja Ljubljanske opere

„Dogodkov polni gledališki teden“ so napovedali celovski listi gostovanje Slovenskega narodnega gledališča v Celovcu. In res sta bila zadnja sobota in nedeljo ves kulturni Celovec in vsa zemlja od Šmohora pa do Pliberka svečano razpoložena v znamenju tega gostovanja. SNG si je že ob svojih zadnjih gostovanjih z vse zajemajočo silo in obče človeškim jezikom resnične umetnosti osvojilo srca vseh, da je bilo prostorno celovsko gledališče za vse predstave že dolgo prej razprodano do zadnjega kotička in je bil sprejem gostov in umetnikov tako od strani občinstva kakor tudi od oficijelne strani nad vse prisrčen. Menda še nikoli ni prišla tako vidno do izraza zblizujoča in vse pregrade odstranjajoča sila umetnosti kakor to pot, ko je bilo gostovanje prvič v zgodovini v okviru kulturne izmenjave in kulturnega sodelovanja med Koroško in Slovenijo. Koroški Slovenci se zato tega gostovanja še prav posebno veselimo, ker vidimo v njem tudi uspeh našega kulturno-posredovalnega prizadevanja v zadnjih letih in najbolj pripravno pot za medsebojno spoznanje, dobro sosedsko zblizanje in priznanje enakopravnosti. Prepričani smo namreč, da ob mogočni manifestaciji kulturne enakopravnosti slovenskega jezika ne bo mogoče na drugi strani temu jeziku odrekati enakopravnost v šoli in v javnem življenju.

V tem smislu pozdravljamo tudi mikavne besede g. direktorja deželnih uradov dr. Newoleta, s katerimi je po uvodnem predavanju dramaturga ljubljanske drame dr. Bratka Krefta o razvoju slovenskega gledališča izrazil visoko priznanje in spoštovanje do slovenskega jezika, ki se je, kakor je dejal, šele v razmeroma mladi dobi uvrstil v krog kulturnih jezikov in je s Cankarjem, Zupančičem že mogočno prekorachil ozki nacionalni okvir. V istem smislu se pridružujemo tudi pozdravnim besedam g. namestnika deželnega glavarja Krassniga, ki je na sprejemu v soboto zvečer v delavski zbornici, prirejenem od deželne vlade v čast gostov, govoril o visokem poslanstvu kulturne izmenjave za zblizanje med narodi. O tem smo prepričani tem bolj, ker je ob tem gostovanju prišla do izraza resnična iskrenost tako v gledališču od strani kulturne publike kakor predvsem tudi na omenjenem sprejemu, ki so se ga med gosti udeležili kot oficijelni predstavniki sekretar Sveta za znanost in kulturo Kimovec Franc, načelnica oddelka za kulturo Peršič Zorka, rektor umetnostne akademije dr. Kobler Vlado, intendant SNG pisatelj Juš Kozak, dramaturg dr. Bratko Kreft in ravnatelj ljubljanske opere Valens Vodusek, od strani gostiteljev pa poleg številnih kulturnih predstavnikov dežele predvsem namestnik deželnega glavarja Krassnig, celovski župan Graf, ravnatelj deželnih uradov dr. Newoleta in njegov namestnik dr. Ramusch, vodja kulturnega oddelka pri deželni vladi dvorni svetnik dr. Rudan, njegov predhodnik dvorni svetnik Heinzl, direktor muzeja dvorni svetnik dr. Moro in ravnatelj celovškega mestnega gledališča Theo Knapp. Navzoča sta bila tudi šef urada za zvezo FLRJ v Celovcu, legacijski svetnik Mitja Vošnjak, ter tajnik urada Milan Šamec. Sprejema pa so se na povabilo udeležili od strani koroških Slovencev tudi zastopnika DF predsednik dr. Franc Petek in sekretar Franjo Ogris, zastopnika SPZ predsednik dr. Franci Zwitter in podpredsednik Janko Ogris, podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter in predsednik Zveze slovenskih izseljencev Gröblacher Vinko.

To gostovanje SNG je v resnici zgodovinsko gostovanje — mejnik v medsebojnih kulturnih stikih, ker je SNG prvič gostovalo v celovškem Mestnem gledališču na povabilo koroške dežel-

ne vlade. Kakor je pri prvem gostovanju SPZ posredovala večerni prireditvi za celovsko publiko, tako je sedaj obratno poskrbela za matinejo za naše ljudi iz širnega podeželja, ki se večernih prireditev ne morejo udeležiti. SPZ pa je, kakor vsako leto, povezala s to prireditvijo tudi nastop svojih združenih pevskih zborov in je tako bila matineja v okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo hkrati tudi veličastna manifestacija kulturne enotnosti slovenskega ljudstva to- in onstran Karavank.



Ansambel „Gorenjskega slavčka“ sprejema ovacije navdušenega občinstva

našim bratom na jugu in izzvenela v mogočnem akordu iskrenega pozdrava: „Srčno jih pozdravi!“ Po Kuharjevi „Vrtec ogradi la bodem“ pa so zapeli zbori pesem „Zdaj n'č bom več ho-

globoko in iskreno dušo, zvanečo v pesmi skalnatih gora in tihih gajev sredi dolin in poljan pod Triglavom, „snežnikov kranjskih sivim poglavarjem“. V pestri igri menjata ob spremljavi orkestra arija in narodna pesem, gresta roko v roki umetniška kretnja in ljudska folklor, ob lepoti vsega se navžijeta gorenjskega zraka uho in oko.

Opero je dirigiral znani komponist in dirigent Rado Simoniti, ki ga že poznamo od gostovanja Maroltovega Akademikega pevskega zbora. Močni orkester se ni mogel v celoti razmestiti v orkestralnem prostoru pod odrom, številne instrumente so morali razporediti celo v spodnjih orkestralnih ložah. Pod taktirko dirigenta je igral orkester svoje ubrane melodije tudi v polnih akordih v precizno natančni harmoniji in izdajal mojstra svoje vrste. Z odra pa

— mogočni manifestaciji kulturne enakopravnosti slovenskega jezika ne bo mogoče na drugi strani temu jeziku odrekati enakopravnost v šoli in v javnem življenju.

„Gorenjski slavček“ je vse zadivil

Tokrat so prišli dragi gostje — umetniki ljubljanske Opere, da zaigrajo in zapoje našemu ljudstvu „Gorenjskega slavčka“, eno izmed najstarejših slovenskih oper, ki jo je ustvaril slovenski skladatelj Anton Foerster.

Je to komična opera, ki pokaže kos korenitega gorenjskega življenja s svojimi ljudmi in humorjem, ki ga je polno bitje naših gorenjskih bratov. Mimo nas je šel čez oder „Kranjski Janec“ z vso svojo šegavo dovtipnostjo, a tudi

so zveneli glasovi najboljših pevk in pevcev ljubljanske opere: V. Bukovčeve, R. Francina in še mnogo drugih.

Preprosta in vendar smiselno urejena scenarija je dihala pristno gorenjsko okolje, ki so ga noše igralcev še tem bolj potrdile. Gledalcem ni bilo težko živeti se v ta na odru pričarani kos naše sosedne zemlje, vse je bilo naravno, tako kakor bi od daleč gledali tam neke gorenjske vas pred dobršnim stoletjem. Prav tako pa bi to lahko bilo tudi pri nas na Koroškem, ki je v vsem precej podobna svoji sosedni Gorenjski. Tem bolj naravno je bilo vse večini gledalcev, ki so videli pred seboj kos lastnega življenja med žitom in poljem — tam kjer raste kruh z rumenim klasjem in kjer pridna kmečka roka spravlja v hram darove, ki jih dajeta nam zemlja in nebo.

„Da, to je nekaj za nas, za kmečke ljudi!“ — tako se je glasil komentar vseprek pri poslušalcih, ki so z veliko vnemo zasledovali potek opere, ki je po svoji vsebini nedvomno dvigala ponos kmečkega ljudstva in pokazala, da je tudi kmečko okolje vredno umetniške pozornosti. Opera je pokazala, kako veliko narodno bogastvo lahko dobi trajen spomenik in postane sposobna, da služi kot sredstvo za mednarodno zblizanje in spoznavanje. V takem umetniškem delu ne spoznamo samo umetnika — avtorja, temveč spoznavamo tudi zemljo in ljudi, ki se nam razkrivajo takšni, kakršni so in jih že poznamo, predno še pridemo k njim.

Posebno je razveselil poslušalce s svojim glasom mladi študent Franjo — R. Francin, ki ga poznajo že iz mnogih oddaj ljubljanskega radia. Njegov močni in polni tenor je donel kakor žlahtna kovina in se ni zgubil nikjer v široki dvorani. Prav tako je tudi Minka — V. Bukovčeva s svojim očarljivim glasom in igranjem tesno navezala nase vse občinstvo.

Velika odlika ljubljanske opere je, da družijo glasove, tipe in igralce tako dosledno in dovršeno, kakor le redko kje na odru. Igranje, petje in godba so zadivili občinstvo v taki meri, da se je sprostito v burnih ovacijah, tako prisrčno, kakor bi dejansko doživelo operno zgodbo skupno z igralci na odru. Ne le umetnost obče, beseda in pesem v ožjem pomenu sta našli pot v hvaležna srca svojcev, ki tako redko imajo priložnost, da ju sprejmejo vase iz rok, ki so najbolj poklicane in izbrane, da ju delijo: z odra Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani.

Nedvomno so občutili to tesno vez med odrom in dvorano tudi igralci, čeprav so vajeni burnih aplavzov. Nedvomno so občutili, da to hvaležno odobravanje preprostih kmečkih ljudi ni bil le aplavz pridnih rok, temveč ovacija sre bratom, ki so jim prinesli neskončno lepo darilo iz materinega krila. Rože — slovenski nage-ljni —, ki so jih prejeli igralci v priznanje celotnemu ansamblu za očarljivo igro, petje in glasbo, so bile le zunanji izraz velike hvaležnosti, ki je navdajala vse navzoče do svojih dragih gostov.

*

Podrobno poročilo o večernih predstavah Dvořákovih opere „Rusalka“ in Lhotkovega baleta „Vrag na vasi“ prinašamo na drugi strani.

Pevski koncert združenih zborov SPZ

Pevke in pevci so se zbrali okoli svojega priljubljenega gosta in učitelja, komponista in dirigenta tov. Radovana Gobca. V enakem preprostem kroju so stali na odru, ko se je dvignil zastor in jih je burno pozdravilo številno občinstvo. Ni bilo drugega pozdrava, ne govora. Dovolj iskren je bil pozdrav občinstva, srca vseh so izpovedala več, kakor bi to zmogle besede enega samega.

Sprva so nastopili združeni mešani zbori SPZ in zapeli za uvod „Slovansko pesem“, ki je našla globok odmev v vsej široki dvorani. Nato sta sledili dve pesmi našega koroškega harmonizatorja Pavla Kernjaka: „Ko b' jaz vedava“ in „Al' ni škoda za puba“, ki v svoji narodni šegavosti močno ogovarjata naše ljudstvo, kar je tudi odražal aplavz, ki sta ga bili deležni. Nič manj nista navdušili občinstvo Kramolčeva „Prelepa je selška dolina“ in Adamičeva „Vipavska“.

Moški zbori so začeli z Nedvedovo narodno pesmijo „Domovina mili kraj“, ki vedno spet globoko poseže v srca vseh domoljubov. Nato pa je izrazila pesem „O večerni uri“ pozdrav

Slovenska prosvetna zveza

vabi na

veliko kulturno prireditev

ki bo v nedeljo, dne 14. junija 1953, ob 14. uri popoldne v kinodvorani v Borovljah.

Na sporedu:

nastop združenih pevskih zborov Slovenske prosvetne zveze,

uprizoritev Bučarjeve spevoigre „Študentje smo...“,

ki jo igrajo igralci Slovenskega prosvetnega društva „Dobrač“ z Brnce.

Sodelujeta orkester in balet iz Jesenice.

Ljubitelji slovenske pesmi in slovenske igre vabljeni od blizu in daleč.

Odbor.

Prodoren uspeh gostovanja ...

Celovčani so na predstavi „Rusalka“ navdušeno sprejeli goste

Cim se je po letošnjem gostovanju celovškega Mestnega gledališča v Ljubljani z Millöckerjevo opereto „Dijak prosjak“ izvedelo, da bo Ljubljana v okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo vrnila obisk, se je Celovec veselil obetajočega se kulturnega doživljanja. Po triletnem premoru je še vedno ostal živ spomin na uspešno gostovanje ljubljanske opere in baleta, ki sta z „Erom z onega sveta“ in „Ohridsko legendo“ zapustila nepozabne vtise.

Vendar je bilo težko že v naprej presoditi, kako bo celovška publika sprejela „Rusalko“, operno stvaritev češkega skladatelja Dvořáka, ki je po svojih simfoničnih in komornih skladbah znan tudi pri Avstrijcih, čigar operna dela pa v vseh desetletjih po nastanku skoraj nikdar niso našla poti na avstrijske odre. Kljub temu so gostje iz Slovenije v soboto zvečer na mah osvojili Celovčane. Pravljico romantična snov in pestra melodioznost glasbe z bogato narodno motiviko, ki odlikujeta „Rusalko“, je našla v opernem ansamblu in orkestru iz Ljubljane nadvse učinkovitega poustvarjalca. Čudovita skladanost in vigranost prvovrstnega orkestra pod temperamentnim vodstvom Sama Hubada z nadarjenimi solisti in vsem pevskim ansam-

blom vse do zborov in baletnih vložkov je uspela pritegniti pozornost do zadnjega sedeža razprodane dvorane vse do konca užitka polnega večera. Celovčanom že od prvega gostovanja znana sopranistka Vilma Bukovčeva v vlogi Rusalka, mladi tenorist Mirko Brajnik kot princ in basist Danilo Merlak v vlogi povodnega moža, so se vpeli v srca hvaležnih poslušalcev, ki so tudi vse ostale pevke in pevce nagradili z odkritosrčno navdušenim aplavzom. Morda so se gostje, obdarjeni z obilnim cvetjem, najbolj razveselili natrpanih vrst na galeriji, kjer je dijaška in ostala umetnosti predana mladina z viharim navdušenjem še in še izražala svojo hvaležnost slovenskim umetnikom.

Vsled pomanjkanja prometnih zvez za povratek na domove, se Slovenci iz bolj oddaljenih krajev žal niso mogli v večjem številu udeležiti te predstave. Nedvomno pa se vse naše ljudstvo veseli, da je celovška nemška publika pokazala veliko razumevanje za umetniško in kulturno ustvarjanje našega matičnega naroda. Vsi pa želimo in pričakujemo, da bo čim bolj pogosta in trajna kulturna izmenjava med deželama to in onstran Karavank nadoknadila to, kar je bilo v preteklih desetletjih vsled ozkosrčnih in zastarelih naziranj zamujenega.

Balet „Vrag na vasi“ je zaključil gostovanje SNG

Zaključna predstava SNG je bila v nedeljo zvečer z baletom „Vrag na vasi“. Ljudje, ki so že videli balet zadnjega gostovanja „Ohridska legenda“, so se spet znašli v natrpani dvorani gledališča, da vidijo redki biser odrskega ustvarjanja. Mnogi naši ljudje, ki so obiskali dopoldansko prireditev SPZ, so čakali tudi na večerno predstavo, mnogi pa so čakali zaman, ker je bilo gledališče razprodano do zadnjega sedeža in je še za stojišča bila huda borba.

Res, da je bila ta predstava v svoji prelesti in zanimivi obliki redkega užitek vseh ljubiteljev kulture. Preprosti dogodek, ki ga lahko često srečavamo v vsakdanjem življenju, je razkril v baletu znanih koreografov Pie in Pina Mlakar

svoje fantastično pravljico ozadje in pokazal „vrage“, ki se skrivajo v človeku v resnični pripodobi z vsemi vražimi lastnostmi. Zanimivi in večkrat do napetosti stopnjevani potek igre v prekrasno pravljico urejeni scenariji, je z magično silo navezal vse gledalce nase in jih ni več izpustil vse do konca. S temperamentom in gracio, čustvom in domišljijo so sposobni plesalci pripovedovali ob spremljavi orkestra pod vodstvom dirigenta B. Leskoviča v nemi mimiki te igre brez besed bolj zgovorno zgodbo, kakor bi mogla to še tako besedno bogata povest.

Pia in Pino Mlakar sta s svojim izbranim baletom tudi tu pokazala mojstrstvo, ki je vredno

Zahvala Slovenske prosvetne zveze

Slovenska prosvetna zveza se tudi tem potom iskreno zahvaljuje vsem moškim in mešanim pevskim zborom, ki so nastopili v nedeljo na pevskem koncertu v Celovcu, ter njihovim zborovodjem z dirigentom Radovanom Gobeem na čelu za vse njihovo požrtvovalno delo, ki so ga imeli pri pripravi za uspešni nastop v celovškem Mestnem gledališču dne 31. maja 1953. Poleg tega se zahvaljujemo tudi vsem Slovenskim prosvetnim društvom in vsem našim prosvetašem, ki so s svoje strani prispevali, da je doživela ta naša kulturna prireditev ob priložnosti gostovanja opere Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane v Celovcu tako lep uspeh.

Medtem ko je pomenil nastop igralcev iz Ljubljane ponoven dokaz nerazdružljive kulturne enotnosti vsega slovenskega naroda, je bil koncert naših pevskih zborov nov izraz velike ljubezni, ki jo koroški Slovenci gojimo do slovenske pesmi, do slovenske besede.

Ne nazadnje pa je pevski koncert tudi izprizdal tesno povezanost naših prosvetnih delavcev v posameznih Slovenskih prosvetnih društvih z njihovo centralno organizacijo Slovensko prosvetno zvezo. Tudi pri našem bodočem delu nam bodo zaželjene uspehe zagotovili le skupni napori.

Celovec, 1. 6. 1953.

Osrednji odbor SPZ

Utrinki z moje poti po Avstriji

Že dokaj tednov je minulo, odkar sem prišla v Avstrijo z namenom, da bi kot študent umetnostne zgodovine kar najbolje spoznala kulturne znamenitosti te dežele. Reči moram, da se v svojih pričakovanjih nisem razočarala temveč nasprotno, da sem potujoč skozi številna mesta v vseh zasedbenih conah srečala znamenitosti, ki so pogosto presegale moja pričakovanja. Le z nečem nisem računala in to s tem, da me bodo pri mojem potovanju čedalje bolj zanimali tudi živi ljudje, način njihovega življenja ter njihovo mnenje in poučenost o življenju in razmerah drugod. Da je temu tako, ni čudno. Saj sem srečevala mnogo ljudi, ki so me vpraševali: „Von wo sind Sie?“, „Von wo kommen Sie?“ ... In prav o srečanjih z ljudmi želim nekaj napisati.

Spočetka mi ni bilo razumljivo, zakaj neki sem ob odgovoru „Aus Jugoslawien“ često nalezla na začudene ali pa vsaj vprašujoče izraze obrazov. Daljši pomenek z ljudmi pa mi je kaj kmalu objasnili to uganko. V mnogih ljudeh, ki sem imela priložnost z njimi govoriti, še živi povest o tako imenovani železni zavesi, s katero da je še zmeraj — čeprav ne več v toliki meri — zastrta Jugoslavija napram ostalemu svetu.

Ni mi bilo težko ugotoviti, da so bila vprašanja, ki so mi jih stavljali, v različnih predelih Avstrije od Gradca preko Dunaja do Solnograda in Innsbrucka ter vse do Celovca dokaj podobna. Med njimi vprašanje o odnosu cerkve in države v moji domovini sigurno ni bilo na poslednjem mestu. V začetku mi čestokrat začenjeno poslušala, kako so mi ljudje, ki žive več sto kilometrov oddaljeni od Jugoslavije, pripovedovali o preganjanju duhovnikov in zapiranju cerkva. Kdo le jih tako obvešča, sem se vpraševala? In kako je mogoče, da često tudi izobraženi ljudje sprejemajo neresnico kot dejstvo. Na vprašanje ali mi vedo povedati kraje, v katerih se — po trdnem prepričanju mnogih — nahajajo zaprte cerkve, je kot odgovor redno sledil molk, nakar pripomba, da se pač tako sliši in čita. Kot edino ime „preganjanega“ duhovnika sem venomer slišala ime, ki je žal jugoslovanskemu ljudstvu iz življenja znano v povsem drugi luči, kakor prebivalstvu Avstrije iz časopisja. To ime je bilo — Stepinac. In vselej ob takšnih prilikah so mi stopile pred oči številne fotografije Stepinca v spremstvu Hitlerjevskih generalov in visokih nacističnih oficirjev ... Slika Stepinca s Paveličem in ustaši ter

svetovnega slovesa. Zato ni čuda, da je balet, o katerega vsebini smo že pisali, zadivil vse občinstvo v taki meri, da se ni moglo ločiti od svojih gostov. Še menda ni bilo v celovškem

Slovenija bo podprla izgradnjo naše kmetijske šole

Slovenska kmečka zveza je s tem, da je ustanovila na združenem posestvu v Podravljah slovensko kmetijsko šolo, izpolnila dolgoletno željo in potrebo našega ljudstva. Povsod so naši ljudje z veseljem pozdravili možnost, ki jo bo odslej imela naša kmečka mladina, da si bo od jeseni naprej lahko na temelju svojega materinega jezika pridobivala strokovno znanje v svojem lastnem zavodu.

Vsled velikega pomena, ki ga bo imela slovenska kmetijska šola za gospodarski napredek naših krajev, je naletel proglas, s katerim je SKZ pozvala slovensko prebivalstvo, naj radodarno podpre in čim prej omogoči izgradnjo in opremo šolskih prostorov v Podravljah, na razumevanje med koroškimi Slovenci.

Ob tej priložnosti pa se je znova pokazalo, da tudi matični narod v Sloveniji z zanimanjem spremlja naše napore in da je pripravljen s svoje strani podpreti naša prizadevanja. O tem zelo prepričljivo govori naslednje poročilo, ki ga povzemamo iz mariborskega dnevnika „Večer“ in ki med drugim piše:

„Prepričani smo, da bosta slovensko združeno posestvo in slovenska kmetijska šola v Podravljah odigrali odločilno vlogo pri napredku

gledališču predstave, pri kateri bi še dolgo po končani prireditvi stalo vse v dvorani in ne utrudno ploskalo v priznanje in hvaležnost baletnemu ansamblu. Najmanj dvajsetkrat so morali plesalci in dirigenti pred zastor, da se zahvalijo za viharno odobravanje. Prisrčno in iskreno je bilo slovo od gostov, kar je bilo samo izraz žive želje, da si Koroška kmalu spet želi veselega svidenja z Ljubljano.

kmetijstva in strokovni izobrazbi slovenskega kmeta v zamejski Koroški. Ravno zaradi tega so Koroški ostran meje sklenili svoje brate na oni strani Karavank krepko podpreti, dobro vedoč, da bo šola v Podravljah potrebovala v začetku mnogo finančnih sredstev. Sklep o materialni pomoči našim bratom onstran meje so sprejeli pred dnevi na občenem zboru Okrajne združene zveze slovenjegraškega okraja. Temu sklepu se z velikim razumevanjem pridružujejo tudi ostali kolektivi po vsej Koroški. Pričakujemo, da bo pomoč prebivalstva naše Koroške Slovincem v zamejstvu dokaj izdatna. Prav bi bilo, če bi zbrali čim več sredstev za kmetijsko šolo Slovenske kmečke zveze v Podravljah tudi v ostalih predelih Slovenije.

Organizacije socialistične zveze in kmetijske združbe slovenjegraškega okraja so izvolile poseben odbor, ki bo zbiral prispevke v korist slovenske kmetijske šole na Koroškem. Temu vzornemu primeru naj bi sledili tudi ostali okrajji, kajti tako bomo dokazali neločljivo povezanost z našimi rojaki onkraj meje, ki se morajo boriti za svoje pravice večkrat tudi v dolgotrajnih procesih, tako kot so se borili za slovensko posest v Podravljah.“

Slovenski duhovniki o odnosih med cerkvijo in državo

Po sprejetju zakona o pravnem položaju verskih skupnosti v Jugoslaviji so mnogi katoliški duhovniki širom vse Slovenije izrazili svoje prepričanje, da bo ta zakon podlaga za dobro sožitje med cerkvijo in državo. Slovenski tisk je priobčil v zadnjih dneh že nebroj izjav, v katerih slovenski duhovniki pozdravljajo sprejetje zakona in izražajo željo, da bi se tudi katoliški škofje v Jugoslaviji sporazumeli z ljudsko oblastjo.

„Ta zakon je korak naprej, ker daje osnovo za ureditev položaja cerkve“, je poudaril duhovnik Falež iz Zg. Savinjske doline ter nadaljeval: „Cerkveno predstavništvo bo moralo uvideti, da neurejen položaj ne more trajati v nedogled. Nižja duhovščina je spoznala, da si je ljudstvo samo izbralo takšno družbeno ureditev, kot jo imamo, in v to se mora uživati tudi cerkev ter delati v skupno dobrobit. Pri reševanju tega vprašanja je oblast že mnogo naredila in če se bo kazala obojestranska dobra volja, se bo položaj dokončno uredil.“

„Nižja duhovščina si želi in ima voljo za normaliziranje položaja cerkve“, je dejal duhovnik v Fari pri Gornjem gradu ter dodal: „Mislim, če bi škofje zavzeli skupno stališče, bi to vprašanje lahko uspešno rešili. Po mojem

mišljenju nam Vatikan, ki je odvisen od italijanske politike, zavida že to, da imamo slovenske obrede.“

Duhovnik iz Kamnega, Bogomir Gande, pa je glede vatikanske politike do Jugoslavije dejal: „Pod Italijo je imel fašizem velike zagovornike ravno pri visokih cerkvenih osebnostih tu na Primorskem. Škofje Santin, Margotti in Nogar so z vso avtoriteto delali na poitalijančenju našega ljudstva in kakor tedaj niso dobili zaslonbe pri nižjih duhovnikih, tako jo tudi danes ne bodo dobili v vseh tistih zadevah, ki gredo v škodo našega ljudstva, kateremu bomo ostali zvesti!“

„Iz teh in mnogih drugih podobnih izjav, ki so jih dali v zadnjem času številni slovenski ljudski duhovniki v raznih krajih vse Slovenije se najbolj očitno vidi, kako zlagane so trditve, ki jih pri nas širijo o položaju cerkve in vere v Jugoslaviji različni, v slovenščini ali v nemščini pisani listi in zlobni ljudje, ki namenoma in hote potvarjajo resnico in se zatečejo k najbolj neverjetnim lažem vselej takrat, kadar svojega sovražstva do nove socialistične Jugoslavije ne morejo več brzditi.“

na drugi strani podobe tisočih mož, žena in otrok, ki so v usodnih letih fašističnih zverstev izgubili življenje neredkokrat tudi zaradi izdajalskega početja človeka, ki mu je ime — Stepinac. Toda kako naj to vse, kar je naše ljudstvo preživelo dopovem ljudem, ki ker niso doživeli — težko verjamejo — da so ustaši, katerih prijatelj je bil Stepinac, z noži, sekirami in na najgroznejše načine pobijali in trpinčili ljudstvo, čeprav je ljubilo svojo vero in svobodno domovino ...

V času mojega potovanja sem obiskala lepo število cerkva, saj so cerkve mesto mnogih kulturnih dragocenosti. Vendar pa me je presenetilo, da so cerkve v Avstriji — kot državi, v kateri predstavljajo cerkev nedvomno tudi močan politični faktor — v splošnem neprimerno skromnejše urejene kakor pri nas. To naj velja tako za katoliške, evangeliške ali druge cerkve. Spoznala sem, da je najboljša, če slehernemu, ki je z nezaupanjem spremljal mojo razlago o resničnem položaju vere in cerkve v Jugoslaviji, dam nasvet, naj obišče Jugoslavijo ter se tako o resničnem stanju prepriča sam.

Nemalo me je v družbi intelektualcev začudilo tudi pojmovanje o svobodi tiska. Dobila sem vtis, da prevladuje mnenje, da je jedro svobode tiska v tem, da se lahko „svobodno“ piše zoper državno vodstvo, posebno pa zoper

vodeče državnike. Morda se motim, ali ne morem se otresti vtisa, da sem srečala mnoge, ki pojmujejo svobodo tiska in demokracije kot nekaj, kar je samemu sebi cilj, a ne svobodo tiska kot sredstvo za širjenje resnice v borbi proti klevetam in laži. Sodeč po časopisnih stolpcih reakcionarnih političnih grupacij bi dejala, da se nisem zmotila.

Vsekakor kot svojevrstno doživetje pa sem čutila sleherno srečanje z Jugoslavlani, ki žive v Avstriji kot begunci. Če izvezam begunce, katerim je zaradi njihovega početja za časa okupacije ali boljše zaradi strahu pred roko pravice zaprta pot v domovino in ki vsled tega kaj radi žive v oblakih pisane fantazije o vrnitvi starega, in preidem k neprimerno številnejšim, ki so naselili pripovedkam o „raju drugod“, moram reči, da so vzbudili v meni občutek usmiljenja. V njih se prepleta iskrena želja po domačih krajih, po svojcih, po življenju, ki ni zagrenjeno z nesrečnim vprašanjem: Ali bom imel jutri navkljub volji za delo tudi še dostojen kos kruha? Občutek, ki me je tolažil pri razgovoru, pa je vendar bodrilen: prej ali slej bodo spoznali — kakor so že mnogi — da jim je povratek v domovino edina pot. Spoznali bodo in se prepričali, da jih domovina navkljub nepremišljenemu koraku ne bo kaznovala — saj so se kaznovali sami!

Zora V r a z.

Omejitev izkoriščanja in pospeševanja kmetijske proizvodnje

Cilj zakona o zemljiškem skladu splošne ljudske imovine v Jugoslaviji

Kot je nekaterim že znano, je Zvezna ljudska skupščina FLRJ koncem preteklega meseca sprejela zakon o zemljiškem skladu splošne ljudske imovine, ki določa zemljiški maksimum v višini 10 hektarjev obdelovalne zemlje (to je okoli 20 johov njiv, vrtov, sadovnjakov, vinogradov, hmeljskih nasadov in travnikov). Pri tem zakon seve upošteva plodnost posameznih zemljiških okolišev. Kjer je zemlja slabše kakovosti in zaradi tega manj rodovitna (planinski predeli itd.), sme iznašati zemljiški maksimum obdelovalne zemlje tudi 15 ha.

Na temelju tega zakona bo prišlo v družbeni zemljiški sklad okroglo 200 tisoč ha obdelovalne zemlje, ki bo proti odškodnini odvzeta okrog 90 tisočim gospodarstvom. To pomeni, da bo zakon zajel samo slabe štiri odstotke skupnega števila gospodarstev.

Zakaj maksimum 10 hektarjev obdelovalne površine?

Kot znano, je v Jugoslaviji posestna struktura kmetijstva v pretežni meri drobno lastniška (posebno v Sloveniji), saj znaša povprečna velikost obdelovalne površine 9,5 ha. Vendar pa je struktura kmetijskih gospodarstev v posameznih predelih države dokaj različna, n. pr. v najrodovitnejših krajih države je lastništvo zemlje še v precejšnji meri navkljub agrarni reformi v rokah posameznikov. Zato so v takšnih predelih ostanki izkoriščanja kmečkih delavcev in ostalih socialno šibkejših slojev na vasi še vedno možni. Statistični podatki in študije odnosov na vasi pa so pokazale, da je v Jugoslaviji prav 10 ha tista površina, ki jo lahko povprečna kmečka družina v glavnem obdeluje z lastno delovno silo, torej brez stalnih najetih mezdni delavcev in viničarjev, ki bi bili izpostavljeni izkoriščanju.

Zakon predvsem upošteva srednjega kmeta, vaše reveže in ljudi brez zemlje

Zemlja iz splošnega ljudskega sklada bo na razpolago srednjemu kmetu, vaškim revežem in ljudem brez zemlje, ki bodo lahko snovali kmetijska združenja — zadruge in organizacije, ki bodo v pomoč njihovim naporom za povečanje proizvodnje in ki bodo slonele na demokratičnih načelih upravljanja socialističnih podjetij po delovnih kolektivih. S tem, da se zemlja ne bo delila posameznikom — na primer po 1 ali 2 ha, kar bi privedlo do še večje razkosanosti, a v nobenem primeru ne bi koristilo socialno šibkejšim na vasi — ampak se bo dodeljevala kmetijskim združenjem vaških delavcev

ter malih in srednjih kmetov, so omogočeni tudi pogoji za sodobno, racionalno gospodarjenje in s tem pogoji za povečanje kmetijske proizvodnje. Prav tako se bo iz splošno družbenega zemljiškega sklada dajala zemlja tudi za ustanavljanje kmetijskih posestev, katera bodo po načelih socialističnih podjetij upravljali svobodno združeni kmetje brez zemlje in vaški reveži. Družba pa naprednih kmetijskih združenj — svobodno formiranih zadrug in sorodnih kmetijskih ustanov delovnih kmetov ne bo podprla samo z dodeljevanjem zemlje, temveč tudi s krediti za investicije, melioracije, namakanja in s krediti za ostala dela, ki služijo povečanju proizvodnje.

Da pomeni zakon o zemljiškem skladu splošne ljudske imovine danes, po reorganizaciji združništva, izpolnitev želje bivših zadrugnikov ter malih in srednjih kmetov, ki hočejo tudi v

bodoče obdelovati zemljo v enakopravnih pogojih, t. j. socialističnih odnosih brez zapostavljanja in izkoriščanja, bodi slehernemu, ki količjak pozna sodobne prilike v kmetijstvu Jugoslavije, povsem jasno. Zakon o zemljiškem skladu splošne ljudske imovine služi torej krepitevi demokratičnih, socialističnih sil na vasi in s tem zožuje podložniške odnose, ki rast kmetijske proizvodnje le zavirajo.

Z uveljavljanjem tega zakona pa bo promet z zemljo v okviru postavljenega zakonskega maksimuma povsem prost. To pomeni, da bodo vsi kmetje kot svobodni lastniki zemlje z njo tudi prosto razpolagali, prodajali, kupovali, priključevali zadrugam in podarjali. S tem je delovnim kmetom popolnoma zagotovljeno, da jih v njihovem gospodarskem delovanju in pospeševanju proizvodnje nihče ne bo oviral ampak po vseh možnostih le podpiral.

Vzroki krize v prašičereji

V eni izmed zadnjih števil našega lista je bil objavljen članek, ki je obravnaval izglede prašičereje z ozirom na to, da je število prašičev za ca. 20.000 komadov preseglo marčno število leta 1939. Tendenco tega članka je bila, da v zvezi s tem nakaže smer reje in krmljenja prašičev v naših kmečkih obratih. Članek je bil mnenja, da moremo v doglednem času računati z boljšimi cenami. To je poudarjal tudi prezident Gruber na zadnji seji socialnopolitičnega odbora kmetijske zbornice.

Z ozirom na važnost tržne proizvodnje prašičev za naša kmečka gospodarstva je treba upoštevati, da so odkupne cene tako padle, da je pitanje postalo nerentabilno. Ponudba še vedno narašča, cena pa pada. Z ozirom na to, da se na gotovih mestih priporoča, naj bi pri proizvodnji prašičev za trg prešli na pitanje na mast, je treba stvar nadaljnega razvoja v prašičereji še nekoliko osvetliti.

K temu nekaj ugotovitev iz zadnjega poročila Avstrijskega instituta za raziskovanje gospodarstva. Iz tega poročila je razvidno, da je število prašičev sicer večje kakor leta 1939, vendar še vedno za 17 % nižje od leta 1934. Iz podatkov Avstrijskega statističnega centralnega urada, ki jih poročilo navaja, je razvidno, da so 3. marca 1953 našli 2.350.713 prašičev, 3. decembra 1938 2.868.148, 3. decembra 1950 2.523.181, 3. decembra 1951 2.448.262, 3. decembra 1952 2.701.850.

Marca 1952 so našli 367.492 prašičev manj kot decembra 1951, marca 1953 pa 250.437 manj kot decembra 1952. Iz teh števil sledi, da je primerjava iz leta 1939 varljiva in tendenciozna. Primerjava z letom 1938 namreč kaže, da tako občutnemu padcu cen pri prašičih (v nekaterih predelih jih plačujejo le še po 7 šilingov za kilogram) nikakor ni vzrok samo prekomerna ponudba.

Vzroki so predvsem v padajoči kupni moči konzumentov, v naraščajoči brezposelnosti. V decembru 1952 je iskalo službo 249.196 ljudi nasproti 190.322 v marcu 1952. Od decembra naprej je število stalno naraščalo. Januarja 1953 je iskalo službo 285.323, v februarju 280.126, v marcu 228.060 in v aprilu še vedno 17.336 (za 29.956 več kot aprila 1952). Če upoštevamo, da je med temi veliko število družinskih očetov, bomo razumeli, da je padec življenjskega standarda zajel še veliko večje število prebivalstva.

Proti koncu preteklega leta so pričele zaloge uvožene masti in drugih deloma produciranih, deloma uvoženih maščob presegati povpraševanje. V sled obilnih zalog cenejšje uvožene masti — začetkom aprila t. l. so ugotovili zaloge 11.500 ton, kar krije potrebe do oktobra t. l. — in vsled padajočega povpraševanja (v januarju je bilo prodanih 2000 ton, v marcu le še 1400 ton uvožene masti), je zaradi padca kupne moči prebivalstva prišlo do tega, da je cena svinine padla za 10 do 23 % ter domače masti in sla-

nine za okroglo 33 %. Temu nasproti pa je prodajna cena prašičev padla za 30 do 50 %.

Kriza na trgu s klavnimi in pitanimi prašiči je večja, in bo dolgotrajnejša, kakor bi na prvi pogled sodili, kajti odvisna je še od drugih okolištin. Popust ERP-pomoči Avstriji od 204 milijonov dolarjev v letu 1951 na 103 milijone v letu 1952 in na samo še predvidenih 50 milijonov v letu 1953 ter eksportne težave, v katere je zašla Avstrija v preteklem letu in ki jih bo zelo težko premostila, ne dajeta dobrih nad na zboljšanje kupne moči prebivalstva. Zato tudi ni izgledeov za kakšno zboljšanje cen pri prašičih, kajti hote ali ne hote bodo kupovali na trgu ceneno meso in cenene maščobe (margarino etc.).

Prekomerna ponudba prašičev bo trajala še naprej. Po štetju od 3. marca je bilo pujskov 15 %, mladih prašičev 10 %, klavnih in pitanih prašičev 24 %, brejih plemenic pa 4 % več kakor 3. marca 1952.

Zaključno bi temu pregledu le še dodali, da se je v prvih povojnih letih celo potrebno pospeševanje reje in pitanja prašičev vsled breznačrtnosti v kmetijskem in trgovskem ministertvu izrodilo v špekulacije najširšega obsega, pri katerih so podjetniki pitališč v mestih in veleposestniki z 200 do 400 prašiči napravili svoj dobiček, navadni kmetovalec pa bo sedaj zgubil to in še več, kar je pri prašičereji v zadnjih letih prislužil. Gospodarsko solidno bi od leta 1951 naprej bilo: ali uvoz krmil in nadaljnje stopnjevanje prašičereje ali pa uvoz masti in skrčenje uvoza krmil ter s tem držanje pitanja v takrat doseženih mejah. Toda „to ni bilo važno“, važni so bili gospodom profiti vmesnega trga in povzročitev hipne konjunktore kot vabe na vasi za zadnje volitve.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Svetovna proizvodnja koruze

Ameriško ministertvo za kmetijstvo je objavilo oceno svetovne proizvodnje koruze v sezoni 1952/53. Po tej oceni znaša svetovna proizvodnja koruze 5,6 milijard bušljev (en ameriški bušel 27,215 kilograma). Le-ta je za 350 milijonov bušljev večja kot v pretekli sezoni. Svetovna proizvodnja koruze v sezoni 1952/53 predstavlja torej rekordno svetovno proizvodnjo.

Izvozne države bodo lahko izvozile mnogo večje količine koruze. Argentina bo imela dvakrat večjo proizvodnjo kot preteklo leto. Koroza bodo pričeli obirati v teh dneh. Računajo, da bo Argentina lahko izvozila letos 75 milijonov bušljev ali 1,8 milijona ton koruze.

ZDA bodo razpolagale z okoli 3,797 milijonov bušljev ali 158 milijoni bušljev več kot preteklo leto.

Pred novo ureditvijo agrarnih cen

Kmetijska proizvodnja se je v Avstriji približala predvojni proizvodnji. Rastlinska proizvodnja je v povprečju znašala 99 % predvojne proizvodnje. Proizvodnja krompirja je za 4 % višja od povprečja v letih 1926/35, proizvodnja krušnega žita je od 1951 narasla za 9 % in je še za 16 % nižja od povprečja 1926/35.

Kar tiče krmne rastline, je v primerjavi s povprečjem 1926/35 slika naslednja: pridelek je bil večji pri pesi za 19 % in pri senu za 11 %, dočim je bil pridelek krmnih žit še za 12 % nižji od tega povprečja.

Skupno število živine se je nasproti letu 1951 povečalo za 3 % na 93,5 % predvojne števila. S tem, da se je živa teža živine povečala in vsled rentabilnejših metod pitanja ter zadostnih zalog krmne je proizvodnja mesa praktično dosegla predvojno višino. Prodaja mleka je s 75.800 tonami bila za 5200 ton višja od leta 1951, vendar še vedno za 41.300 ton nižja od leta 1937. (Na Koroškem je znašala prodaja: 1937 4800 ton, 1951 2100 ton, 1952 2200 ton.)

Več let proizvodnja osnovnih živil (krušno žito, meso in mleko) ni krila potreb avstrijskega prebivalstva. Nikakor ni pretirano, če rečemo, da so bila za kmetijstvo na splošno vsa zadnja leta časa dobre konjunktore, „mastna leta“. S tem pa hkrati poudarjamo, da naša in tudi druga zaostala in po nacističnem terorju prizadejana kmečka gospodarstva od te konjunktore niso imela niti toliko, da bi uspešno izvedla svojo obnovo. Koristniki te konjunktore so bili krogi agrarcev, ki so že vedno črpali iz polnega in ki so imeli prav zaradi kapitalne premoči ne

glede na režim v agrarnem vprašanju vajeti vedno v rokah ter komandirali preprostemu in konservativnemu malo- in srednjekmečkemu človeku.

Sedaj so se stvari na trgu s kmetijskimi pridelki skoraj mahoma spremenile. Porast kmetijske proizvodnje je naravno privedel do tega, da so postala sedanja določila vezanega gospodarstva z osnovnimi živilskimi proizvodi brezpredmetna. Če je doslej vplivala na cene predvsem ponudba, bo v bodoče toliko bolj vplivala povpraševanje. To je naravni zakon, ki mu ne more biti kos nobeno birokratsko reguliranje.

Birokratsko reguliranje razvoja kmetijske proizvodnje potom cen je pri nas stalna težnja OeVP-jevskih agrarnih politikov. Pred letom dni smo bili pričr zadnjega takega poskusa za ureditev cen mleka, krušnega žita, krmil in gnojil. Če sedaj potegnemo bilanco te ureditve in razvoja na trgu, potem vidimo, da so v primerjavi med aprilom 1952 in 1953 dražja umetna gnojila za okroglo 150 %, koroza pa za 120 %. Temu nasproti pa vidimo, da smo pri kmetijskih pridelkih dosegli za 100 kg naslednje povprečne cene:

v alpskih predelih	april 1952	april 1953
pri klavni živini	945	600 — 690
pri pitanih prašičih	1400	995
pri krompirju	77	55
pri mleku	140	160

v žitorodnih krajih

pri pšenici	201,75	246,75
pri rži	181,—	246,—
pri ječmenu	190,—	240,—
pri ovsu	202,50	158,50

Jasno je, da pomeni tako razmerje polom ne samo za nekatera kmečka gospodarstva, temveč za kmetijstvo alpskih predelov, ki mu daje osnovo tržna proizvodnja živine in krompirja. Jasno je tudi, da na kakšno zboljšanje brez pametnega posega v ta usoden razvoj ni misliti, kajti proizvodnja krompirja je presegla povprečje 1926/35 in s klavno živino je domači in tudi trg sosednih držav nasičen. Zboljšanja cen za te produkte v doglednem času ni pričakovati. Krušno žito pa bo še vedno ostalo zahtevano blago in bo obdržalo ceno.

V zvezi z vsemi temi problemi je — razumljivo — sedaj mnogo diskusije tako med težko prizadetimi kmeti, kakor tudi med „poklicanimi“ agrarnimi krogi v OeVP, ki so z lanko ureditvijo to polomijo sprožili. Govora je o zmanjšanju uvoza krmil za 20 % in o zvišanju cene za 10 grošev. Predvidena je pocenitev tomaževe žindre za 9 šilingov pri 100 kg. Predvidevajo, da bi skrčili uvoz krušnega žita za 50.000 ton, hkrati pa povišali ceno rži in pšenice za 10 grošev. Da bi zaščitili cene klavne živine, se predvsem minister Thoma navdušuje za najnižje garantirane cene in za izdelavo cenene vrste klobas, tako zvane „ljudske salame“. Izdali so tudi prepoved, po kateri noben kmetijski obrat brez posebnega dovoljenja ne sme imeti več kot 100 prašičev. Vse to nakazuje v zadnji številki „Der Kärntner Bauer“ prezident Gruber in pravi, da bi bilo s tem zadoščeno v prvi vrsti nekaterim najnujnejšim zahtevam alpskih predelov.

Ta trditev je pa precej „debela“. Zmanjšanje uvoza krmil z istočasno podražitvijo pomeni prvič pot k nakaznicam, s tem pa k razdeljevanju krmil „med izbranimi“, drugič pa postavljajo pitanje in krmljenje v še večjo nerentabil-

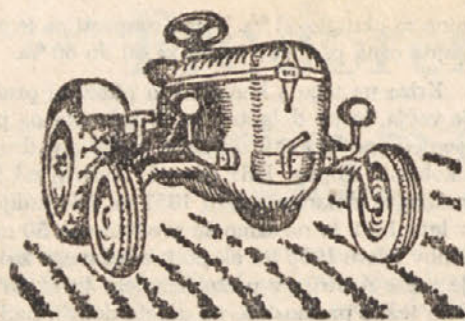
nost, kakor smo ji priča sedaj. Podražitev rži in pšenice bo prinesla koristi spet samo žitorodnim krajem. Najnižje garantirane cene za klavno živino so na prvi pogled zelo vabljive, toda puščajo še vedno nerešeno vprašanje prekomernih profitov prekupčevalcev in mesarjev na račun producenta in konzumenta mesa.

Če vidita prezident Gruber in njegov prijatelj minister Thoma v tem kakšno zboljšanje za alpske predele, potem ga vidita samo zase in sebi enake. Lanska ureditev agrarnih cen daje vso pravico za tako trditve, kajti razen preje izbranih izjem alpskim kmetom ni pomagala, temveč jim prizadejala neprecenljivo škodo.

V kmetijstvu so velika protislovja. Na eni strani sta vzrok tem protislovjem različna struktura kmetijskih obratov in razlika v velikosti in legi posestev, na drugi strani pa dejstvo, da so na komandnih položajih v agrarni politiki še vedno samo ljudje, ki imajo za povprečnega zemljana k večjemu kakšno prav hinavsko zavito pomilovalno priznanje, ki jim pa nikakor ni za ukrepe, ki bi omogočili splošni gospodarski in kulturni dvig na vasi.

Ponovnih in iz leta v leto težjih pretresljajev kmečkih gospodarstev ni mogoče odpraviti z očitno enostranskim določanjem cen za kmetijske pridelke šele v času, ko pridejo ti že na trg. Tako „urejevanje cen“, ki sloni na principu „da se tu nekaj primakne, drugod pa spet vzame“, nikoli ne bo odpravilo, temveč bo povzročilo v kmetijstvu le vedno večje težave in protislovja. Medtem, ko večina nikoli ne bo prišla na svoj račun, bo vladajoča skupina dosegala vedno večje profite.

Težave in protislovja, v katerih tiči kmetijstvo v Avstriji, bo mogoče odpraviti samo z odgovarjajočo agrarno reformo, ki bo odpravila vzroke sedanjih protislovij v kmetijstvu in ki bo pospešila zadržno samopomoč na vasi tako v proizvodnji kot v prodaji kmetijskih pridelkov.



Uvestila

NAPREDNIH GOSPODARJEV

Zakaj je rutarsko in planinsko seno boljše

Ne samo krompir, oves in čestokrat tudi rž je iz rovčarskih in polplaninskih leg boljše, ampak tudi krmilna vrednost sena iz visokih, gorskih in rovčarskih senožeči je pretežno večja. Že kot desetletnemu otroku z dolinske kmetije je veljalo vse moje tiho hrepenenje domačijam mojih dveh stricov, ki sta veljala v plajberških in šmarjeških Rutah kot najboljša živinorejca. In sicer boljše živinorejca ne toliko zaradi večjega znanja, ampak predvsem vsled naprimerne boljše krme, vsled boljšega sena.

Zakaj je planinsko, rutarsko seno znatno boljše in izdatnejše? Zakaj je mleko, maslo in sir od krav, katerim pokladajo redno seno z visokih leg, iz leg z nad 800 m višine, okusnejše in redilnejše?

Doslej smo domnevali, da boljše kakovost gorskega sena povzroča močnejše sončne obžarevanje, planinski zrak in podobno. Bili smo tudi mišljenja, da je seno v planinskih in gorskih legah zaradi tega boljše, ker pač vsebuje več dišavnih snovi in več posebnih, specifičnih sestavin, recimo vitaminov kot seno iz nižinskih, dolinskih leg. Najnovejša avstrijska in švicarska raziskavanja z zdravilnimi rastlinami vendar pokazujejo, da se množina vitaminov v rastlinah z naraščajočo višino ni dvigala (z izjemo par redkih rastlin, ki veljajo za izrazito planinsko bilke), ampak, da je celo padala. Preiskavali so seno v različnih legah od nadmorske višine 167 m do 1868 m.

Če kakovost posamičnih rastlin, ki sestavljajo seno v rutarskih in planinskih legah, samo po sebi ni boljše, je treba iskati razloge za boljše kakovost sena z višjih leg edino v tem, da se nahajajo v senu iz gorskih leg še druge rastline kot v posušeni dolinski travi. In dejansko so točno znanstvene preiskave v nekem primeru dognale, da se sestavi sena iz visokih in nižinskih leg v pogledu na število rastlin zelo razlikujeta.

Tako je bilo povprečno število rastlinskih vrst pri vsakem vzorcu sena:

iz dolinskih leg	14,4
iz visokih (rutarskih) leg	20,2
Od tega števila rastlinskih vrst je bilo:	
trav: lucerne: zelišča:	
1. v nižinskem senu	8,0 2,0 4,4
2. v rutarskem (plan.) senu	8,2 3,2 8,8

Ker se nahaja pretežna množina beljakovin in apna, najvažnejših snovi pri izgrad-

nji celice mišičja in kosti, v lucerni in zeliščih, je tudi razumljivo, zakaj je seno iz višinskih leg toliko boljše.

Točnejša preizkušnja in ocena je pokazala naslednjo razliko v sestavi sena:

	iz nižinskih leg 0—100 m	iz visokih leg nad 800 m
Trav od celokupne teže sena %	88,0	68,3
Stročnice od celokupne teže sena %	5,4	10,8
Zelišč od celokupne teže sena %	6,6	20,9
Zunanji videz točk	1,1	5,5
Vonjavost (duh) točk	0,67	3,5
Prijem točk	2,0	5,1
Razna nesnaga točk	1,5	4,5
Surova beljakovina %	10,76	11,17
Vlaknina %	27,3	23,9
Fosforna kislina %	0,68	0,61
Apno %	0,85	1,21

Tudi v tej preizkušnji je bila za boljše kakovost rutarskega sena odločilna večja množina stročnic in zelišč ter skladno s tem tudi večji odstotek beljakovin in apna ter manjša količina vlaknine (lesnine). Značilno za dolinsko seno je poleg večje množine težko prebavljive vlaknine tudi znatno večji odstotek fosforne kisline.

Ta večji odstotek fosforja, ki ga vsebuje seno iz doline, je pripisovati izdatnejšemu gnojenju s fosfornimi umet. gnojili v lahko dostopnih dolinskih legah. Dočim so dali

na travnike v težje dostopnih visokih legah na 1 ha površine le 25 do 27 kg čiste fosforne kisline, so prejeli nižinski travniki po 55 do 60 kg fosforja na 1 ha. Če bi bili gnojili tudi planinske travnike močnejše s fosfornimi gnojili, bi vsebovalo tudi seno s teh več fosforja.

Torej fosforno gnojenje ne izboljša pri-delek sena samo po celokupni količini, ampak tudi po množini fosforja v krmi. Prvenstveno važna sta vendar v senu beljakovina in apno. Vernik.

Še en preudarek tik pred košnjo

Ni moj namen, da bi se ustavljal pri vprašanju: zgodnja ali pozna košnja?, kajti uverjen sem, da je že vsak, ki pri delu in o uspehih svojega dela količjak razmišlja, spoznal, da pozna košeno seno pri krmiljenju nič ne zaleže. Vemo tudi, da so priporočila dobra in vedno za upoštevati, toda nemogoče je vse naenkrat pokositi in vse seno naenkrat spraviti. Zlata sredina glede košnje je in bo ostala, da boš pričel kositi tako zgodaj in da boš spravljanje sena organiziral tako, da boš tudi z zadnjega travnika peljal na skedenj še seno ne pa slamo.

Zdi se mi pa potrebno, da v zvezi s košnjo omenim nekaj drugega. Po naših krajih poznano navado, da kosijo vsako leto travnike po istem vrstnem redu. Vedno pričnejo s košnjo na istem travniku in strogo po vrstnem redu mu sledijo vsako leto isti travniki. To pa ni dobro. Zakaj?

Vemo, da rastline tako dolgo ne rastejo v zemljo (ne razvijajo svojih korenin), kakor dolgo ne pričnejo cveteti. Šele ko je rastlina razvila svoje cvetje in naložila hrane za seme, prične zalegati tudi sama sebe, in se z razvijanjem korenin uvrščati. Če prične mo-torej kositi vedno na enem in istem travniku, potem morajo travniki, ki so bili vedno prvi košeni, kmalu opešati, kajti rastline ne pridejo do tega, da bi tudi v potrebni meri raz-vile svoje korenine. Ruša na takih travnikih postane preje redka, kakor pa na travnikih, kjer so rastline vsled redne pozne košnje imele vsako leto čas, da so tudi svoje koreni-ne primerno razvile.

Zaključek v naše dobro se zaradi tega glasi: Menjajmo vsako leto vrstni red košnje in imeli bomo več krme in enakomerno za-raščene travnike.

Miha pod goro.

Krompirjevec leze iz zemlje

Koloradski hrošč ali krompirjevec (Kartoffelkäfer) leze spet iz zemlje. Pred dvema ali tremi leti ga v naših krajih še nismo poznali. Le redki posamezniki, ki so videli njegovo pogubno početje v Franciji ali drugod, so pritrjevali opozorilo na nevarnost tega škodljivca in uničevalca krompirišč. Na splošno pa do lanskega leta v naših krajih niso vzeli resno pozivov k obveznemu pregledu krompirišč.

V letu 1951 se je škodljivec prvič pojavil pa naših krajih. Njegov pojav je povzročilo vetrovno vroče vreme, za časa katerega je preletel iz Severne Italije v Ziljo in Zgornji Rož. V letu 1952 se je razpasel po vsej Koroški. V Južnem delu beljaškega okraja so ga našli na krompiriščih skoraj po vseh občinah, močno pa se je pojavil tudi v Rožu, na Gurah in v Podjuni. Večje škode lani še ni napravil, kajti organizacija učinkovitega zatiranja v smislu zakona o varstvu rastlin je bila med tem že dobro vpeljana in je v redu funkcionirala. Večjo škodo je brez dvoma preprečilo od oblasti odrejeno in subvencionirano škropljenje okuženih nasadov.

Navzliv temu letos ne smemo biti proti krompirjevcu brezbrilni. Krompirjevec se je po naših krompiriških lani naselil in se bo letos pojavil še v veliko večjem obsegu kot lani. On bo postal za nas isti vsakoletni po-

jav, kakor je to rjavi majski hrošč s svojimi ličinkami (črvi, ogrci ali podjedi), le da bo za nas bolj nevaren.

Največja nevarnost krompirjevca je v tem, da se izredno hitro množi. Od ene same samice nastane v teku enega poletja v treh generacijah lahko okoli 130.000 hroščev. V teku meseca maja so prilezli iz zemlje vsi hrošči, ki lani niso bili uničeni in so samice zalegle jajčeca. Konec junija bodo iz teh jajčec dorasli novi hrošči in proti sredini avgusta bo prišla druga generacija, na nasadih poznega krompirja pa proti koncu septembra še tretja generacija. Druga nevarnost pa so razmeroma visoke kazni proti tistim, ki bi uradno določene preglede krompirišč zanemarjali in ki bi ne naznanila pojava krompirjevca na svojem polju občini ali orožniški postaji. Le ti in z njimi vsa so-seščina pa bi morala potem nositi še stroške obveznega škropljenja svojih krompirišč.

Kakor poroča načelnik oddelka za Varstvo rastlin pri Kmetijski zbornici, ne bomo imeli samo opravka z že naseljenimi hrošči, temveč bo prišlo verjetno v teku tega meseca do priletov iz severne Italije, predvsem iz okolice Vidma in Humina, ki je po hrošču totalno napadena.

Spričo tega položaja bo ravnal vsak kmetovalec sebi in svoji sosesčini v dobro, ako bo ob priložnosti obveznih pregledov krom-

pirišč pregledal svoj nasad in v primeru najdbe hrošča ali njegovih ličink napravil prijavo pri orožniški postaji. Obvezni pregled krompirišč pa je letos za Koroško do-ločen ob naslednjih dnevih:

junij: v sredo 10. in v sredo 24.
v okrajih Beljak in Šmohor dodatno še 3. in 17. junija;

julij: vsako sredo, t. j. 1., 8., 15., 22. in 29.;
avgust: prve tri srede, t. j. 5., 12. in 19.;

september: v sredo 2. in v sredo 19.

Ob teh dneh bomo na krompiriških is-kali krompirjevca — rumenega hrošča v ve-likosti kavininega zrna z desetimi črnimi li-sami po krilih —, njegove ličinke, ki so oranžaste barve, močno vzbočene s črnimi pikami po hrbtu ter jajčeca rumene barve, ki jih je zalegel na spodnji strani krompirje-vih listov in — paradižnikov.

Da ne bo prišlo pri najdbi ličink do zame-njave z bubami polonice (Marienkäfer) opozarjamo še na razliko med njima: ličinka krompirjevca je v prvem razvojnem štadiju krvavordeča in dobi šele pozneje oranžasto barvo, na hrbtu ima dve vrsti črnih pik. Značilen za razliko je močno vzbočen hrbet in 6 gibljivih nog. Buba polonice nima gibljivih nog, je na listu trdno zapredena in jo z lista ni mogoče otresti.

Sekretariat SKZ.

Kaj bomo delali . . .

. . . na polju

Kdor ima s fosforjem in kalijem založene njive oz. kdor je sejal proti poleganju od-porne sorte žita n. pr. dr. Lasserjevo de-beloglavko, ječmen Heines Haisa in oves Austria-weiss, tem lahko postreže še v času klasanja z nitramonkalom in sicer v količini od 100 do 200 kg na 1 ha površine.

Sedaj je tudi skrajni čas za zatiranje dvo-kaličnega plevla v jarih posevkih s škrop-ljenjem z Dicopurjem ali Dillex-gelb.

Po slani in mrazu preveč prizadete po-sevke rži v poznejših legah še lahko po-kosimo za siliranje ali za sušenje in po-sejemo ržišče s prosom ali barom.

Posevke prosa in bara, čim je vzniknil in se nekoliko utrdil, previdno branamo. Ple-tev bo zaradi pomanjkanja delovnih moči komaj mogoča. Kjer so vendar sejali v 20 cm vsakebi oddaljene vrste, lahko tudi okopa-vamo. Proti lobodi, rogovilčku (francozli), dresnu in podobnemu plevlu posevke prosa in bara lahko z uspehom škropimo z hor-monskimi pripravki (Dicopurjem), čim je naredil plevel listno rozeto.

Krompir po potrebi kultiviramo in na-daljujemo z ročnim okopavanjem letos vsled pogostega dežja izredno zapleveljene na-sade pese in koruze. Kuruza v travi je za-nesljiva izguba, zato so tudi Pliberčani vsled pomanjkanja ljudi pridelovanje turščice pretežno že opustili. Sicer pa tudi pri ko-ruzi zatiramo zelni plevel (razven pirnice) z uspehom podobno kot pri prosu z hormo-nskimi pripravki.

Koruzne nasade proti vranam najlažje za-varujemo s strašili, ki v vetru stalno nihajo (niti ali na kolih pripeti šopi trakov iz pa-pirja).

Kosimo posamezno tudi lucerno in pa-zimo, da ne kosimo preveč „v živo“. Naj-bolje ped visoko.

Sadimo tudi še buče, ki izmed vseh oko-pavin dajo največ pridelka. V zavetnih, to-plih, vlažnih legah se jih splača saditi cele njive. Sicer jih sadimo navadno ob razorih, redkeje in manj uspešno med turščico in krompirjem, pa tudi ob koncu njiv.

. . . na travnikih

kosimo predvsem travnišča, ki so zaplevelje-na z škrobotcem in zlatico, da ju z zgodnjo košnjo uničimo.

. . . pri živini

Čim je živina odšla iz hlevov, le-te apni-mo in prebelimo. Pašno in vprežno živino zavarujemo pred vbodi zoljev, muh in klo-pov, ki prenašajo krvonočnost z raznimi namazi (petrolej, orehovo perje itd.). Po-drobneje vam svetuje vaš živinozdravnik. Živini, katero bi v hlevu krmili z bolj vodo-rno zeleno krmo, pokladamo dnevno žlico krmilne krede in tudi na sol naj ne pozabi-mo. Po potrebi vendar pokladamo, če ne krmimo detelje, lucerne ali grašice, dobrim molznicam tudi poleti še krepkejšo suho krmo (otrobi, tropine itd.).

. . . na zelenjavnem vrtu

Visoki rani grah okoplamo, obsujemo in opremimo z natičjem. Namesto natičja na-pnemo v razdalji 25 cm pri visokem grahu štirikrat, pri srednje visokem trikrat po eno ali dve parni žici ali pa postavimo ob vrsti mrežo s 5 cm širokimi luknjami. Nizki grah le okoplamo in obsujemo. Če ugledamo ovenelo solato ali ovenele kapusnice, po-iščemo škodljivca. To sta tik površja struna ali pa sovka. Rabarbari odstranjujemo cvetna stebela. Plitvo okopavanje setev in nasadov redno opravljamo.

. . . v sadovnjaku

Proti škrlupu iz črvivosti izvršujemo drugo škropljenje po cvetju in sicer s pri-pravki arzenika ali DDT skupaj z žvepleno-apneno brozgo. Proti listnim ušem na mla-dem sadnem drevju škropimo s pripravki nikotina kot so to: 1 do 1,5% onj tobačni ek-strakt, Pomosept-N, 1,5 do 2% onj Poksin in podobno. Ko očušk.

KOLENDAR

Petek, 5. junij: Bonifacij.
Sobota, 6. junij: Norbert.
Nedelja, 7. junij: Robert, opat.
Ponedeljek, 8. junij: Medard.
Torek, 9. junij: Primož in Felician.
Sreda, 10. junij: Margareta, kr.
Četrtek, 11. junij: Barnaba, apost.

SPOMINSKI DNEVI

5. 6. 1927: Vsedelavski zlet v Ljubljani. — 1945: Podpisan sporazum med štirimi velikimi silami o prevzemu uprave nad Nemčijo.
6. 6. 1799: Rojen v Moskvi pesnik Aleksander Sergejevič Puškin. — 1919: Jugoslovanska vojska brez bojov zasedla Celovec.
7. 6. 1935: Umrl prirodoslovec I. V. Mičurin.
8. 6. 1508: Rojen na Rašici pri Turjaku prvi slovenski pisatelj Primož Trubar. — 1809: Gorjan pri Sv. Rupertu v Slovenskih gorah slovničar Ant. Murko. — 1861: Dr. Toman je v svoji interpelaciji v dunajskem parlamentu zahteval za Slovence kulturno enakopravnost z ostalimi avstrijskimi narodi.
9. 6. 1856: Rojen v Globokem pri Rimskih Toplicah pesnik Anton Aškerc.
11. 6. 1844: Umrl Urban Jamnik. — 1864: Rojen v Monakovem skladatelj Rich. Strauß. — 1803: Umorjena na dvoru v Beogradu srbski kralj in njegova žena. — 1942: V Pavelčevem taborišču v Jasenovcu ubit hrvatski ljudski pisatelj Mihovil Pavlek Miškina. — 1949: Umrl v Ljubljani pesnik O. Župančič.

Školice

V petek pred binkoštmi so se proti večeru nenadoma zbrali sivo-črni oblaki, zbirala se je grozeča mrka nevihta. Kmalu so oblaki prekinili skrivnostno tišino, prvič je zagrmelo in težka slutnja se je vzbudila v kmečkem prebivalstvu, zaskrbljenemu za svoja žitna polja. Grmenje je postalo močnejše in nevihta je zadivjala z vso svojo silo. Huda ura je nastopila za naša žitna polja, ker oblaki so zdijvali in usula se je toča, ki je povzročila na kulturah občutno škodo. Prizadejala je sadje, ki ga je v obilni meri itak že uničila izredno močna slana. Prav posebno je upoštevala lepo se razvijajočo rž. Kmetje so bili prisiljeni, pobito rž pokositi in posušiti za krmo. Spet se je narava neusmiljeno poigrala in uničila kmetu nade na doberšen del vsakdanjega kruha. Poleg svojega obilnega in trudopolnega dela je kmet, ki ima svoj obrat na prostem, izpostavljen mnogim sovražnikom svojega dela in truda in vedno s skrbjo spremlja mlado rast do končne žetve, dokler ne spravi zrnja v svoje shrambe za zdrav domač kruh zase in družino ter tudi za ostalo prebivalstvo, ki se ne bavi s poljedelstvom.

Reka pri Št. Jakobu

V onih pomladanskih dnevih, ob prijetnih binkoštnih praznikih, ko se je pomlad bohotno razcvetela, je tudi Marica, ki jo pozna mnogo ljudi na Koroškem, saj je bila nekdanj zaposlena v naši centrali v Celovcu lahko vzklila: zdaj klije meni dvojni cvet, pomladni cvet, cvet mlanih let! In baš ta lep čas je Marica Štrojeva izbrala za svoj pomembni in zaželeni in tudi srečni življenjski korak. Poslovila se je od samskega življenja, samskega stanu in dala srce v goreči ljubezni v dar svojemu izvoljenemu fantu Joziju Razingerju, ker tudi njemu je Marica življenjski ideal.

Kakor je pri nas lepa navada, so na predvečer poroke prihiteli mladega para tovarišice in tovariši, da se v prijetnem vzdušju ob dobrem razpoloženju, petju in šali poslovijo od neveste in ji čestitajo za srečno in zadovoljno življenjsko pot v vlogi žene in matere.

Lepi predporočni večer je minul in nato so izvedli poročne obrede. Naj bo mlademu paru naklonjenih mnogo lepih sončnih dni zakonske sreče, naj mu klije ob skupnem ognjišču zadovoljno in živahno mlado življenje!

Dobrla ves

Peščene mase so zasule posestnika Hermana Rohrmeistra. Ko je hotel zvečer po končanem delu na polju v gramozni jami nakopati še peska, se je odtrgal ogromen peščen plaz in ga zasul. Nastala je tema in ko se ni vrnil, je domače zaskrbelo, če se morda ni primerila nesreča. Sin je tekel v jamo in takoj videl silen kup gramoz in peska. Zaslutil je usodno nezgodo in ker ni imel nobenega orodja, si ni mogel ničesar pomagati. Takoj je hitel in obvestil požarno brambo, ki se je odpravila na lice mesta ter po enournem napornem delu izkoprala truplo ponesrečenca. Spet se je izkazalo, da nesreča ne počiva in je topot tako usodno zadela kmeta, ki je od zore do mraka posvečal svoj trud svojem gospodarstvu.



Po naši zemlji

Grozeč zastoj gradbene dejavnosti na Koroškem

Izredno visoko število brezposelnih na Koroškem v času, ko bi moralo biti sezonsko delo v polnem razmahu, posebno v gradbeni stroki, povzroča resno zaskrbljenost za bodoči razvoj. Zastoj na področju gradbene dejavnosti je razviden iz dejstva, da je bilo ob koncu maja po statističnih podatkih delovnega urada prijavičenih 8222 brezposelnih gradbenih delavcev. To je za sto odstotkov več kakor preteklo leto ob istem času, ko je znašalo stanje brezposelnih gradbenih delavcev 4057.

Pretekli teden se je zglasila delegacija gradbenih in gozdnih delavcev pri predsedniku trgovske zbornice Rapatzu in mu razložila obupni položaj ter zahtevala učinkovite ukrepe za nujno odpravo nevzdržnega stanja.

Prav tako so stagnacijo v gradbenem gospodarstvu obravnavali minuli teden na seji, pod vodstvom deželnega gradbenega direktorja Schmidta, kjer so ugotavljali neznosno stanje in zaskrbljeno perspektivo na delovnem trgu v bodočnosti. Gradbena dejavnost je na Koroškem skoro popolnoma zastala. Kjer koli se na gradbenih področjih delajo, so edino le gradnje za zgotovitev lani pričtetih del. Ko bodo te gradnje junija ali julija končane, lahko delovni uradi znova računajo z novim dotokom brezposelnih gradbenih delavcev. V zvezi z zastojem gradbene dejavnosti se pojavlja tudi na gotovih področjih ostale industrije občutno nazadovanje in vsled tega pomanjkanje dela. Ukrepi za čimprejšnjo odpravo tega stanja so nujni in

če ne bo uspel zadovoljiv izhod v dobi glavne gradbene sezone, bodo posledice nedogledne.

Namestnik deželnega glavarja Krassnig je na seji poudaril, da more biti iz javnih sredstev zaposlenih le manjše število delovnih sil in pada v pretežni meri razbremenitev delovnega trga privatnemu gospodarstvu. Nadalje je naglasil, da je Koroška pri dodelitvi denarnih sredstev od strani države prikrajšana. Zaradi ostanka predvidenih sredstev iz državnega proračuna je prizadeta vrsta gradbenih načrtov, kar ima za koroški delovni trg katastrofalne posledice. S trajno in rastočo brezposelnostjo so prizadete tudi občine vsled nazadovanja meznega davka in ostanejo zaradi tega marsikateri občinski gradbeni načrti neizvedeni. Vsled čedalje večje gospodarske stiske tudi na privatnem sektorju ni zaznamovati skoraj nobene gradbene razgibanosti. Kmet in obrtnik itak komaj diha in se s skrajno štednjo in napori vzdržujeta na površju. Kmet, ki se upravičeno pritožuje zaradi padca cen svojih pridelkov, zastoja odprodaje, mlačnosti na lesnem trgu, ne more misliti na gradnje in če bi bile marsikje še tako nujne.

Zato pa opazujemo v gotovih dnevih žalosten pojav, ko hodijo mladi, dela zmožni ljudje „žigosat“ in živijo iz dneva v dan neproduktivno življenje v moreči zaskrbljenosti za bodočnost. Brezposelnost je postala spet pereč narodnogospodarski in socialni problem, ki bo lahko sprožil težke pretresljaje.

Kotmara ves

V gospodarskem posloplju pri p. d. Jaricu je minulo soboto izbruhnil požar, ki je v kratkem času uničil poslopje do temeljnega zidovja. Ogenj je uničil vse zaloge krme, kmetijske stroje in orodje in je nastala samoumevno ogromna škoda. Prihitelo požarne brambe iz Kotmारे vesi, Bilčovsa in Brd, so mogle preprečiti samo, da se ogenj ni razširil tudi na sosedna poslopja.

Tragične smrti je umrla 81 let stara zasebnica Ana Menhofer. Minulo sredo zvečer se je podala k počitku, prej pa je očitno pozabila ugasniti lučko, gorečo svečo. Zjutraj proti šesti uri so jo ljudje našli z strašnimi opeklinami, ki jim je podlegla.

Bilčovs

V lepem mesecu majniku, ko vse zeleni in poganja cvetje, so si v naši fari trije pari podali roke k zakonski zvezi. Pot iz vasi Potok pa v Spodnjo Vesco je kar precej dolga, tako je rekel Boštijan Supanc in da si to pot pribrani je šel in popeljal Terezijo Jesenko iz Spodnje Vesce v starodavno cerkev Marije Device na Otoku, kjer sta si obljubila zvestobo za skupno življenje.

Polancov Foltej v Zelučah je pošiljal pozdrave Brodnikov Micki kar po Dravi dol k Brodniku. Pa si je mislil, konec majnika pa Drava

naraste in bo pozdrave kar naprej zanesla. Rajši pripeljem mlado ženko na svoj dom, pa bo vseh skrbi konec in res 25. majnika sta si v farni cerkvi v Bilčovsu podala roke k zakonski zvestobi. Zgoraj nad Bilčovsem stoji na lepem kraju v tako imenovanem Trdinju hiša pri p. d. Liskovniku. Daleč se vidi od Liskovnika po naši župniji in še dalje tja dol po Rožu. Pa se je mladi Liskovnik oziral v nižino in njegovo oko je iskalo družico za življenje. Po jo je res našel pri p. d. Žmavcarju na Moščenici, pridno in pošteno Micko. Na binkoštni ponedeljek smo imeli veselo poroko. Vsem trem novoporočenim parom pa želimo, da bi doživeli mnogo veselih dni in da bi jih spremljalo sonce sreče na poti njih skupnega zakonskega življenja.

Rožek

Predstavniki Slovenske kmečke zveze v Rožeku so z ozirom na slabo molznost krav in slabo kvaliteto bikov v občini sprožili med kmetovalci misel na umetno osemenje krav. Raztolmačili in dokazali so, da je umetno osemenje krav najkrajša, najcenejša in najzanesljivejša pot za povečanje molznosti in ravnosti goveje živine.

V podrobnem delu od kmeta do kmeta in v živinorejskem odboru občine so prepravili in tako pripravili sestanek vseh kmetov

Opozorilo

Zveza slovenskih žena opozarja, da je zadnji rok za prijave slovenskih otrok v starosti od 8 do 12 let na letovanje v počitniško kolonijo ob Jadranu najkasneje do vključno 10. junija na naslov: Zveza slovenskih žena, Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10. Natančneje je razvidno iz zadnjih dveh števil „Slovenskega vestnika“. Pohitite s prijavi, ker prepoznih in pomanjkljivih prijav v nobenem slučaju ne bodo mogli jemati v obzir.

Zveza slovenskih žena.

Kmečka gospodarska zadruga Brnca

registrirana zadruga z omejenim jamstvom

V a b i m o

na redni občni zbor naše zadruge, ki bo v nedeljo, dne 7. junija 1953, ob 1/2 uri popoldne pri Prangarju v Zmotičah.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Odobritev letnih računskih zaključkov za leto 1952 in razrešenja odbora.
3. Volitev nadzornega odbora za leto 1953.
4. Zadržni referat zastopnika Zveze.
5. Sklepanje o zvišanju deleža § 10 pravil.
6. Slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti se vrši pol ure pozneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu navzočih ali zastopanih združnikov.

Za upravni odbor:

J. Galob, l. r.

Peter Kofler, l. r.

občine, ki je bil preteklo nedeljo. Na sestanku, kjer je bil navzoč tudi šef osemenjevalne postaje v Celovcu, dr. Pokorny in dr. Pušnik, so sklenili, da vpeljejo umetno osemenje krav za vso občino. Namesto nakupa bikov bo občina plačevala potne stroške osemenjevanja, tako, da bodo na kmete odpadli le še direktni stroški osemenjevanja. Osemenjevanje bo vršil dr. Pušnik iz Št. Jakoba.

Rožeški Slovenski kmečki zvezi k temu uspehu iskreno čestitamo in priporočamo, da bi temu vzgledu sledili tudi po drugih občinah.

Pozor na vlak

Avstrijske zvezne železnice opozarjajo na večjo previdnost pri prehodih čez železniške prehode. Z uvedbo poletnega voznega reda bodo na posameznih progah vozili vlaki z večjo brzino, da bo na ta način skrajšan čas vožnje. Z večjo vožno brzino se je zvišala tudi možnost nesreč na prehodih čez proge, posebno za vozniške motorne vozile, ki vozijo pogosto premalo pazljivo in celo brezobzirno ter ne pomislijo na nevarnosti, ki pretijo posebno na nepreglednih prehodih. Kljub varnostnim signalom, opozorilom in napravam se primerijo na takšnih prehodih številne nezgode in kakor navaja statistika 99 odstotkov nesreč zaradi nepazljivosti voznikov.

„Pri gospej Ani v Pliberku“

je bil naslov feljtona v nekem „Miru“ iz leta 1919, v katerem opisuje vseučiliški profesor dr. Rado Kušej značaj markantne osebnosti, takrat v vsej širši pliberški okolici znane gostilničarke Ane Plešivčnik.

Nedavno pa je prišla iz Celja žalostna vest, da so nekdanjo gospodinjko Lampelwirtovo gosline zanesli k zadnjemu počitku. Mnogim je vzbudila ta tužna vest spomin na čase nedavne naše burne preteklosti. Številni izmed starejših se še spominjajo ugledne in postavne gostilničarke v Pliberku. Prav dobro jo je poznala vsa Podjuna, saj je bila celo botra nič manj kot 200 otrokom kmečkih in delavskih staršev.

Doma je bila iz štajerskega Mozirja in se je leta 1907 priženila kot mlada nevesta k Lampelwirtu. Mlada Ana je pogumno in izdatno podprla tri vogale velike hiše ter z velikim uspehom vodila gostilniški obrat. Z ljubeznijo je prevzela vzgojo otrok iz močevega prvega zakona in jim je postala res mati, ne samo po imenu.

Toda še mnogo več. Pri Lampelwirtu se je kmalu osredotočil velik del narodnega življenja širše pliberške okolice in domačega vse Podjune. Občina Libuče je imela pod vodstvom slovenskega župana Štefana Kralja in

vzornim tajništvom Franja Müllerja v njenih prostorih svoj urad. V tej pisarni se je odigravalo mnogo našega gospodarskega in političnega dogajanja. V gostilniških prostorih, v katerih je bila središče pokojna Ana Plešivčnik, pa se je odigravalo slovensko družabno življenje, kjer so za dobrobit ljudstva zaskrbljeni rodoljubi kovali načrte, ki so jih za gospodarsko, kulturno in politično povzdigo ljudstva v okolici tudi neumorno izvajali. Poleg zavednih kmetov Hartmana, Močilnika, Kosa, Milača in mnogih drugih so se shajali ob odlični in prijazni postrežbi gostilničarke Ane tudi izobraženci kakor profesor dr. Kušej, brata Gvajca, učitelji Feinik in Doberšek in mnogi drugi. Nikakor ni pozabljen skrb pokojne Ane za slovenske študente, ki so bili v njeni gostoljubni hiši vedno dobrodošli in našli v gostilničarki odprto srce in odprte roke.

V plebiscitni borbi, velikem upanju koroških Slovencev, se je pokojna Ana Plešivčnik prav tako postavila v prednje vrste in njena gostilna je bila tudi v tej viharji dobi središče Pliberka in Podjune. Zagrizeni šovinisti so ji zlobno nadali ime „kraljica čušov“.

Po izgubljenem plebiscitu za vrlo, ugledno in priljubljeno gostilničarko Ano Plešivčnik seveda v Pliberku ni bilo več prostora. Gospo-

darstvo je izročila najstarejšemu sinu moža, sama pa se je preselila v Celju. V Celju je prevzela obrat velikega hotela „Evropa“ in ga vzorno vodila, kjer ji je po šolanju v Parizu odlično pomagala hči Rosana. Tudi v Celju Ana Plešivčnik ni pozabila svojih Korošcev. Kdor koli se je iz Podjune in ostale slovenske Koroške mudil kdaj v Celju, mu je postregla in če je vprašal za račun, bi jo skoraj užalil. Tudi v Celju so se koroški slovenski študentje radi oglašali v njenih prostorih in ko je leta 1947 priredila pliberško Slovensko prosvetno društvo poučen izlet v kmetijsko šolo v Št. Jurju pri Celju, je vse izletnike povabila na izdatno okrepčilo iz zaloga svoje kuhinje in kleti.

Toda tudi v Celju vrla gostilničarka ni našla miru in na veliki petek 1941, ko so nacistične trupe zasedle Celje in pometle z vsemi vidnimi Slovenci, se je morala tudi ona umakniti v zasebno življenje in izpiti čašo gorjupa do dna. Vedno bolj je bolela na sladkorni bolezn, na kateri je letos v 70. letu svojega življenja preminula in končno našla trajen počitek v slovenskem Celju, v svoji domovini. Vsi pa, ki so jo poznali, bodo pokojno Ano Plešivčnik, bivšo gostilničarko pri Lampelwirtu v Pliberku, ohranili v toplem in hvaležnem spominu, kajti mnogo svojih življenjskih sil je žrtvovala koroškim Slovincem.

ZA GOSPODINJO IN DOM

Češnje za dopolnitev jedilnika

Letošnja slana je napravila v naših sadovnjakih veliko škodo. Zato bomo gospodinje povečale sadju, v kolikor ga mraz ni čisto uničil, tem večjo pozornost. Kjer češnje niso popolnoma podlegle pozebi, jih bomo pripravile čim več tudi za zimsko uporabo. V naslednjem nekaj praktičnih navodil za vkuhanje in konzerviranje:

Vkuhanje češenj

Prvovrstnim sadežem pustimo po en centimeter dolge peclje, jih operemo in posušimo, nato vložimo v kozarec in zalijemo z oslajeno, prekuhamo vodo. Če nimamo Weckovih kozarcev, jih pokrijemo s pergamentnim papirjem in cunjico, nakar jih kuhamo v sopari.

Oslajeno vodo ali sladkor za vkuhanje takole pripravimo: v lonec damo na pol kg sladkorja samo eno do tri osminke litra vode, nakar postavimo posodo na rob štedilnika ter sladkor, dokler se ne raztopi, pridno mešamo. Šele ko je raztopljen, ga postavimo k ognju. Med vrenjem pobiramo pene s čisto penovko ali žlico in pazimo, da se sladkor ob robu ne prime. Vsakokrat, ko pene pobremo, penovko z nožem ostrigamo. Tako očističen sladkor pustimo vreti vse dotlej, dokler ne teče v gostem, širokem curku. Za pol kilograma češenj potrebujemo 100 do 250 g sladkorja, kakršne so pač češnje. Nikoli ne skoparimo s sladkorjem, zakaj dobro oslajen kompot bomo lahko med uporabo zalile, pa bo še vedno prav okusen.

Češnje kuhamo 20 do 30 minut; kisle manj časa kakor sladke. Če nimamo lonca za vkuhanje, potem se poslužimo navadnega večjega lonca, obložimo dno s senom ali z zelo finimi oblanci in položimo na to oblogo kozarce s češnjami. Tudi med kozarce stlačimo malo sene ali oblancev, nato pa nalijemo toliko mrzle vode, da bo gledala iz nje samo četrtina vsakega kozarca. Voda naj v pokritem loncu vre 20 do 30 minut. Kozarce ohladimo kar v loncu. Ko jih vzamemo ven, pogledamo, če so dobro za-

prti (slabo zaprte moramo še enkrat prekuhati), jih pazljivo pretresemo, tako da se sadje dobro napije soka in poleže na dno. Če se prvi dan ne sesede, ga moramo še drugi oziroma tretji dan previdno stresti.

Pri pokrivanju kozarcev za vlaganje moramo paziti, da so pokrovi in gumijevi obročki zelo čisti in suhi. Gumijeve obročke namakamo pred vkuhanjem v vodi, ki smo ji dodale malo sode, nakar jih splahnemo z mrzlo vodo.

Češnje v sladkorju

V sladkorju vkuhamo sadje ima to prednost, da ga vzameš lahko nekaj iz kozarca, pa se preostali kompot ne bo pokvaril. Pred uporabo ga razredčiš s prekuhamo hladno ali mlačno vodo.

Rdeče, trde češnje stresimo v vročo vodo. Ko splavajo na vrh, jih zložimo na rešetko, da se odcede. Za kilogram češenj porabimo kilogram sladkorja, ki ga toliko časa kuhamo, dokler ni popolnoma čist. Potem češnje v sladkorju prevremo. Kasneje sadeže spravimo v čisto posodo, v kateri še nikoli ni bilo nič mastnega, sok pa znova prevremo in nato še vročega zlijemo na češnje. Ko se ohladi, položimo vrhu tekočine čist pivnik in posodo pokrijemo. Naslednji dan sok dvakrat prevremo in ga dvakrat še vročega zlijemo na sadje. Končno ohlajeni sok s češnjami vred prevremo in ko se ohladi, vložimo češnje v čiste, suhe kozarce, sok pa toliko časa kuhamo, dokler se tako ne zgosti, da pada z žlice v težkih kapljah, a se še ne vleče. Ohlajenega vlijemo na češnje, vrhu pa položimo v rumu namočen pivnik ter kozarce dobro pokrijemo s pergamentnim papirjem. Če postane sladkor čez nekaj dni preveč redek, potem ga odlijemo in znova prekuhamo. Pazimo pa, da ne bo prišel trak do sadja, kajti potem se utegne skisati. (Sok postane moten!) V tem primeru

sadje s sokom vred prekuhamo in dodajmo malo salicilnega praška, ki ga zaradi previdnosti lahko dodamo že ob začetku konzerviranja.

Sveže češnje do jeseni

Češnje lahko ohranimo tudi dalj časa sveže. Odberimo res zdrave, zrele, pecljate sadeže in z njimi napolnimo čiste, suhe steklenice, ki jih potem zapečatimo in zaklopljemo v zemljo. Na ta način ohranimo češnje vse do oktobra sveže.

Uporabljajmo krtačo na držaj

Lesena tla boste mnogo lažje čistili s krtačo na držaj kot pa se plazile po kolenih. Pri krtači na držaj je treba veliko manj moči. Marsikatera gospodinja bo mogoče rekla, da tla po takem čiščenju gotovo ne bodo tako lepa kot če jih čistimo kleče. To pa bo rekla le zato, ker še nikoli ni poskusila.

Pri marsikaterih domačih opravilih se držimo vse preveč starih navad, ker mislimo, da morajo biti dela po stari metodi napravljena. Zanimajmo se za vsako orodje, ki olajšuje delo in ga poizkusimo!

Hiše ne bodo več vlažne

Na letošnjem londonskem velesejmu so razstavili tudi najnovejšo izolacijsko sredstvo proti vlagi, in sicer brezbarvno tekočino, ki jo uporabljajo kot premaz za zunanje zidovje. Od tega novega izolacijskega premaza si obetajo zelo mnogo. Doslej gradbena industrija še ni mogla izdelati vzornega izolacijskega sredstva proti vlagi in nekaterim kemikom se je zdela nerešljiva naloga sestaviti kakšno kemično sredstvo, ki bi ne škodovalo trdnosti betona kot primes in ki bi hkrati zares pripomoglo, da bi bil beton nepropusten za vlagu.

O novem izolacijskem premazu trdijo, da po-

polnoma izolira zidovje pred vlago in da izolacija traja tako dolgo kakor zgradba. Z novim premazom prepletkajo zunanje zidovje, ometano ali neometano pročelje, ne da bi zaradi tega trpela barva pročelja. Premaz varuje betonski zid tudi pred mrazom. Tekočina napolni vse luknjice, tako da voda ne more prodirati v beton in zmrzovati. Z novim premazom izolirajo tudi površine kipov, ki so izpostavljeni vremenskim neprilikam. Mogoče je tudi izolirati mavce (gips), ki zaradi tega ne izgubi svoje beline.

Glejmo na enakomeren ogenj v štedilniku

Naj živila kuhamo ali dušimo, pečemo ali cvremo, vedno moramo paziti na enakomeren ogenj, kajti če nanj pozabimo, bo prav gotovo kaj narobe in bo treba precej truda, da popravimo, če bo to še sploh mogoče. Krompir na primer ne bo nikoli mehak, naj ga še toliko časa kuhamo, če nam preneha vreti, če zakrknje. Tu je primeren še tale nasvet: Preden se lotiš kuhanja, preračunaj, koliko časa potrebuješ, ta čas pa potem pridno izrabi vročino, da ne boš kurila zastoj. Pripravljaj po določenem vrstnem redu, da juha ne bo stala zakuhana, medtem ko boš čistila solato in podobno. Če kuhaš na elektriko, lahko marsikaj prihraniš, če se naučiš izrabiti vročino kuhalnika tudi tedaj, ko je že izključen.

Praktični nasveti

Ker se posebno na kmetijah nosijo volneni izdelki, je važno vedeti, kako se pravilno čistijo. Priporočljivo pralno sredstvo je tako imenovani „Thrill“, ki se dobi v drogerijah. Zavoj za 3 do 4 kg volnenih stvari stane 3.80 šilingov.

Uvelega peteršilja ne dajmo v vodo, temveč ga samo malo poškopimo s svežo vodo, nato pa pokrijemo s krožnikom. Sicer pa dajajmo uvelo zelenjavo v mrzlo vodo, v kateri smo raztopili žlico jedilne sode.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Z mrzlico se telo upira boleznim

Mrzlica je pogost spremljevalec splošnih obolenj. Njena vloga je posebno važna pri različnih infekcijskih boleznih, ko je ves organizem tako rekoč prepojen s strupi raznih kužnih kali. Mrzlica se javlja predvsem z zvišanjem telesne toplote ter z raznimi drugimi važnimi spremembami. Te spremembe zadevajo v glavnem ožilje in celoten krvotok.

Da moremo pravilno razumeti pojav mrzlice, moramo vedeti, kako se stvarja v telesu toplota in kako se oddaja zunanemu svetu. Sesalci ohranijo kljub znatnim razlikam in spremembam temperature zunanjega sveta svojo telesno toplino v ozko začetnih mejah. Po tem se razlikujejo človek in sesalci od drugih živali, pri katerih se ravna telesna toplota po temperaturi zunanjega sveta.

Če obstaja v telesu ravnotežje med proizvajano in oddano toploto, tedaj govorimo o normalni temperaturi. Telesna toplota se oddaja večinoma po prenosu, nastaja pa v organizmu po kemičnih presnovah. Za oddajo toplote so merodajne zunanja telesna površina in v njej potekajoče žile in žilice. Tako vidimo, da je pozimi pri nizkih temperaturah zunanjega zraka koža bela in skoro brez krvi, in sicer zato, ker so se žile tako zožile in skrčile, da kroži po zunanji površini le minimalna količina krvi. Po fizikalnih zakonih oddaja toplejše telo mrzlejšemu toploto tako dolgo, dokler se temperaturi obeh teles ne izenačita. V našem slučaju bi morala toplejša kri oddajati toploto mrzlejšemu zraku. Ker pa kroži v skrčenih žilah le malo krvi, je tudi izguba na toploti majhna. Nasprotno pa opažamo, da so v poletni vročini žile na koži razširjene in da prihaja obilica krvi v posredne stike z zunanjim svetom, kar pospešuje oddajo toplote.

Stvarjanje toplote je rezultat raznih gorilnih procesov, ki se vršijo v našem organizmu. S hrano dovajamo v telo določeno količino energije, ki je potrebna za delo, ki ga organizem opravlja in za proizvajanje toplote, ki jo potrebuje. Telesna toplota ima svoje središče v možganih. Kadar se to središče nahaja v normalnem stanju in kadar njegovi regulatorji normalno delujejo, ima telo normalno temperaturo. Normalna temperatura človeka se giblje med 36 in 37°C. Pri zdravem človeku se tem-

peratura tekom 24 ur menja in sicer navadno tako, da imajo zgodaj zjutraj nizke temperature, medtem ko zaznamujemo proti večeru višje vrednote. Razlika v temperaturi pri normalnem človeku tekom 24 ur znaša pol do eno stopinjo. Temperatura ni pri vseh ljudeh enaka. Nekateri ne dosežejo nikdar 37°C, dočim jo drugi nekoliko prekoračijo. Malo in prehodno povišanje temperature ni vedno znak za začetek kakšnega obolenja. Tako se poviša temperatura na primer pri dolgi in naporni hoji ali pa ob vročih in soparnih dnevih, ko je zrak do dobra nasičen z vodnimi parami in ko je zato potenje in zguba toplote oteženo.

Pod mrzlico ali povišanjem telesne temperature razumemo stanje, ko je uravnavanje toplote pomanjkljivo in nepravilno. V začetku mrzlice se stvarja v organizmu mnogo več toplote kot pa v normalnih razmerah. To pa samo po sebi še ne bi zadostovalo, da bi se telesna temperatura zvišala nad normalno. Znano je namreč, da more zdrav organizem s povečano od-

dajo odstraniti nepotrebni in kvarni prebitki toplote iz svojega organizma. Zaradi tega moramo tičati vzrok povečane temperature pri mrzlici ne samo v izobilju proizvajane toplote, temveč tudi v nezadostni oddaji. To prihaja do izraza pri koži, ki je bleđa, brezkrvna in suha. Človeka zebe. V nadaljnjem razvoju mrzlice se sicer izguba na toploti nekoliko zveča, vendar ne toliko, da bi se oddaja in stvarjanje toplote mogli zenačiti. Človeka kuha vročina, pravimo.

Vzrok za vse te pojave, ki se vršijo v telesu za časa mrzlice, leži v toplotnem središču v možganih, ki je edino merodajno za pravilno uravnavanje toplote naše temperature.

Povišana temperatura ni vzrok te ali one bolezni, ampak je samo znak bolezni. Ne moremo torej dobiti bolezni od povišane temperature, temveč je mrzlica posledica bolezni. Mrzlica je prva in neposredna posledica nešteti bolezni. Ona ni nič drugega kot odpor organizma, je boj, v katerem se je organizem zapletel z raznimi bolezenskimi povzročitelji.

Zdrave noge so velik zaklad

Ko bi vedela, kako je važna naloga nog, bi jim gotovo posvetila več pozornosti. Pozimi imaš noge polne ozeblin, poleti se ti preveč pote in ti otekajo že pri najmanjšem naporu, a ti ne storiš ničesar, da bi vse to preprečila ali težave vsaj olajšala. Ko bi le vedela, kako greš!

Odrtaj si zvečer nekoliko časa, posebno sedaj poleti in privošči utrujenim nogam osvežujočo kopel. Nalij v umivalnik raje bolj vroče kakor tople vode in dodaj žličko sode bikarbone ali pest navadne kuhinjske soli. Stopalo, posebno pa peto, temeljito zdrgni z namiljenim kamnom-plovcem (Bimsstein), ki kožo omehča in jo napravi prožno. Ko si nogo brišeš, potisni kožico ob nohtu rahlo navzdol, potem pa si mesta, kjer je koža trda, namaži z vazelino. Če čutiš v nogah veliko utrujenost in so členki otekli, vzemi grobo frotirko ter si noge krepko masiraj s kolonjsko vodo ali toaletnim kisom.

Če stojiš ves dan na nogah, se odpočiješ tako, da ležeš na posteljo z nogami višje od zglobov. Tudi ponoči spi tako, ako ti noge rade ote-
kajo.

Kadar si strižeš nohte, pazi, da na palcu ne odrežeš pregloboko v meso, da ne dobiš zaraslih nohtov, ki so kaj sitna in boleča nadloga, in jo odstraniš le z operacijo.

Če imaš kurja očesa, si jih nikar sama ne reži z obrabljenimi britvicami, ampak pojdi k pedikerju, ki ti jih bo hitro in brez nevarnosti odstranil.

Poleti hodi čim bolj bosa, če se ti noge zelo pote, jih nikar ne utesnjuj v zaprte in tesne čevlje, temveč nosi udobne in zračne sandale. Posipaj poteče si noge, posebno med prsti, z enakim delom galuna in borove kisline v prahu.

Torej, čim več izpostavljaš noge soncu, zraku in vodi!

Magnet v zobozdravstvu

V Angliji so uvedli magnetske zobne proteze, ki imajo velike prednosti. Proteza ima majhen toda zelo mogočen magnet, tako da se umetni zobje dobro držijo dlesni, ne da bi se bilo treba bati, da bi izpadli. Doslej so izvozili že na tisoče magnetskih protez v Ameriko, Azijo, Afriko in številne evropske dežele.

Čebulo premalo upoštevamo

Koristnost čebule je sicer že zelo znana, vendar je čebula še vedno premalo upoštevana. Čebula kakor česen, pa naj bosta surova ali kuhana, razkužujeta želodec kakor tudi čreva. Poleti ohranimo meso, če ga delno skuhamo skupaj z narezano čebulo, s katero meso tudi po kuhanju obložimo. Takšnemu mesu se ne bo približala prav nobena muha.

Če nas piči čebela ali osa, nadrgnemo prizadeto mesto, ko smo seveda že izdrli želo, s čebulo. Sok čebule omili bolečino.

Kako čistimo mastne madeže

Najprej jih poskusimo odstraniti z vodo in milom pri vseh tkaninah, ki prenesejo vodo. Neškodljivo in zelo učinkovito sredstvo je goveji žolč, razredčen v topli vodi. Z njim lahko operemo vso obleko ali s krpico oziroma krtačo zdrgnemo samo madeže in nato prelikamo. Uporaben je le za temne obleke. Mastni madeži tudi izginejo, če jih namažemo z gosto kašo krompirjeve moke in bencina ali magnezija in bencina oziroma špirita. Čez eno uro skrtajmo, robove, ki so morda nastali, zdrgnemo še s krpico, namočeno v toplem bencinu.

Na svilu potresemo madež s soljo, pokrijemo s pivnikom in polikamo z vročim železom ali ga zdrgnemo s krpico, pomočeno v bencin, eter ali čisti alkohol.

Za črno svilo uporabljamo tudi salmiakov špirit.

Za volneno blago je priporočljiva tudi mešanica 8 delov vode in enega dela salmiaka.

Mastne baržunaste ovratnike osnažimo s prerezano čebulo, s katero drgnemo proti vlaknom, posušimo in zlikamo kot smo že opisali.

Iz klobučevine odstranimo masčobo s salmiakom in vinskim cvetom (vsakega pol) ter malo soli.

Madež na marmoru polijemo z močnim kisom, čez nekaj časa izperemo.

Mastne madeže na papirju namažemo z zmesjo magnezija in bencina in obtežimo z gladkim predmetom. Ko je zmes suha, zbršimo s čisto krpico.

S stekla in zrcal zdrgnemo masten madež s krpico, namočeno v špirit ali kis.

Sveže madeže z usnjenih rokavic odrgnemo s svežjo kruhovo sredico, iz usnja pa odstranimo masčobo s salmiakovim špiritom. Namočeno vato pritiskamo na madeže, toda ne mimo. Nato madeže izperemo z vodo in zdrgnemo z volneno krpico.

SUŽNJA

V predmestju je stanovala v kleti. Dvoje oken je bilo skoraj pod stropom in le malo svetlobe je dohajalo v sobo. Pri šivalnem stroju je sedela, blede, suha. Na mladem licu so se vsled skrbi in dušnih boli zarisale stari-kave poteze. Oči je imela, kakor bi bile ugas-nile. Ustnice je stiskala in z nekako strastjo je pritiskala na stroj, da se ji je delo hitreje snovalo izpod rok.

Kos dela je izvršen; stroj se ustavi, in mlada žena globoko vzdihne. Trudna je do smrti. Tri tedne je, kar je dala življenje otročiču, ki spi tam v kotu v vozičku, spominu srečnejših dni. Hudo je za mater, ako v takih bridkostih nima nikogar, ako mora slaba hitro na delo; hudo je to za mater, hujše za dojenca. Toda mlada žena je morala — otroci so hoteli jesti, delati je morala zanje in za moža, ki se je kakor suženj vdal pijači, a mu je morala zato žena služiti kakor sužnja.

Dojenček zastoče, in ta glas jo zbudi iz glo-boke zamišljenosti. Dvigne se in vleče svoje težkotrudne noge za seboj, da potolaži dete. Solza iz oči ji kane na lice otroka, ki se sla-boten vije v hudih krčih. Ali kdaj shodi, do-raste? Ali ne bo morda kakor oni drugi sklju-čeni otrok, ki sedi v stolčku? Štiri leta je že star, pa še ni shodil; tudi govoriti še ne more; debelo, brezizrazno gleda, nekaj blebete, pa ga nihče ne razume, razen matere.

„Pijančevi otroci“, zaječi mati in zakrije svoj obraz v robec. Tedaj pa jo drobna ročica prime za roko ravno na onem mestu, kjer se vije čez roko začrneli pas. Prestrašena hitro potegne rokav čez roko; kdo ve, ali otrok ne ve, da je to znamenje očetove — ljubezni do ma-tere... Iskreno poljubi žena šestletnega deč-ka, ki jo je prijel za roko. Ta deček je prvo-rojenec, nad njegovo zibelko so se smehljale rojenice, takrat je bil mož še priden voznik in vsak teden prinesel zaslužek domov. Takrat niso stanovali v kleti; prvorojenec je imel v svetlem stanovanju dovolj zraka, svetlobe in mleka.

Dve leti je držal mož besedo, ki jo je dal tedaj nevesti, da se bo varoval pijančevanja. Vse je storila, da bi bilo vedno tako, pa sla-bost moževa je bila silnejša nego njene kre-posti. Stvari je zopet oživila v njem in vzljubil je pivske tovariše, zakotne bezne in v temne noči. Konji so se cele dneve zamaš ozirali po svojem vozniku, in voz je prazen stal na dvo-rišču. Težko mu je bilo v začetku; poiskal si je drugega gospodarja, pa tudi ta in še drugi tretji so ga odslavili, mož ni bil več za no-beno rabo. Alkohol mu je vzel vse telesne in dušne moči. Padal je vedno globlje...

Solčni žarek je za hip posijal v klet. Žena se je ozrla proti okencu in žarek je obseval sli-ko na steni. Bila je ona, ko je bila nevesta, in poleg nje njen mož, tedaj še ženin... Osem let je od tedaj, samo osem let, kako spako je napravilo iz njega žganje! — Tam v kotu je stal bič, s katerim je nekdanj veselo pokal, vihteč ga nad iskrimi vanci kot graščinski voznik. Sedaj stoji samotni v kotu; rabi ga le za njo, kadar pride razdivjan domov, da razli-je svoje gorje na njo — sužnjo!...

In vendar, ko se ozira na podobo na steni, razsvetljeno od solčnih žarkov, se ji zdi, da še ni ugasnil zadnji žarek upanja. — Morda se pa vendar še strezne! Upala je ljubeče, ker ni bilo več nobenega upanja...

Dete se je pomirilo in žena zopet sede k šivalnemu stroju in hiti z delom. Danes je so-bota, delo mora dovršiti, ker mora dobiti de-nar, da sebe in svoje zopet prehrani za en teden. Mračilo se je že, ko je dokončala delo. Hitro zbere delo celega tedna, zloži jo lepo in zavije, pogleda še skrbno po otrocih, naroči starejšemu, naj pazi na male, in hiti, kolikor utrujena more, da odda narejeno obleko in prejme denar.

Na cesti jo srečavajo ženske, lepo obleče-ne, z smehom na licih, ki se brezskrbno spre-hajajo po ulicah; druge zopet, rokodelke in delavske žene, hite s polnimi torbami domov.

Naša znanka hitro odda delo, prejme plačo, nakupi nekaj malega za nedeljo, drug denar skrbno hrani, saj je doma še toliko drugih po-treb. Ko se vrne, čaka jo že starejši pri vra-tih in zvedavo pogleduje, ali mu je mati kaj prinesla. In ko vstopi v sobo, ji moli nasproti svojo ročico sključena sirota na stolčku. Ah, kako rada bi obsula svoje drage z bogatimi darovi, toda bil je le lep košček kruha, ki ga je jima mogla dati. Zakurila je samovar s špi-ritom in zavrela mleko, da je utešila svoje otroke. Sama se je zadovoljila s kruhom, mle-ka si ni privoščila, sicer bi ga zmanjkalo čez nedeljo. Pomolila je z otročiči seveda tudi za očeta in spravila jih spat. Mati pa se je zopet

vsedla šivat in čakati, kdaj da mož pride do-mov. Še enkrat pogleda prisluženi denar — zdi se ji, kakor da bi bile na njem sledi krvi njene in njenih otrok — in ga varno spravi v žep.

Pozno je že bilo in skoraj je luč žela olja zmanjkalo, ko se nekdo zaleti v vrata, se zva-li pred njo njen mož, ki je docela pijan slonel na vratih. S težavo ga žena spravi na poste-ljo, kjer hitro zaspi, ona pa pri brleči luči še dalje šiva.

Čez kake dve uri se mož zbudi in zakriči: „Ali še ne bo konca temu prekletemu ropo-tanju?“

„Danes si dobila denar,“ vpije zopet mož s postelje. „Daj ga sem, ker jaz moram imeti žganje.“

Miško Kranjec:

Zidanje se ni dalo odložiti in bi bilo ne-umno prelagati. Ivan je začel s pripravi-mi: naprosil je po hišah, kakor je bil običaj, da so mu vozili kamenje in pesek; nakupil je ope-ke in lesa.

Vse leto se je gnjavil s temi stoterimi oprav-ki, nikdar ni imel pravega miru. Tudi na polju ni mogel delati, kakor bi hotel. Spet je morala Agata orati. Tokrat pa je prav rada opravljala to delo, zakaj za tem delom je le-žala velika in prijetna zavest. Preden bo je-sen, se bodo selili v novo hišo.

Nova hiša!

Zaenkrat je stala samo še v mislih in na majhnem papirju v nerodnih obrisih, kakor je zidarski mojster napravil načrt.

Črne, ravne črte so predstavljale celotno poslopje. Vse pa je bilo razdeljeno v majhne kvadrate in pravokotnike. Poleg poslopja je bila povlečena cesta, vse ravno, trdo. Okna so gledala na cesto, zakaj hiša je stala vstric ceste, ne kakor doslej, ko je bila soba obrnjena na vrt in je hlev kazal svoj goli hrbet cesti in severni strani. Agata je že govorila o rožah, ki bodo cvetele v oknih, gledajočih na cesto. Govorila je o gredicah med hišo in cesto: tam bodo cvetele rože. Kajpa, zidarski mojster vsega tega ni označil: ne rož na oknih in ne na gredicah. Niti ni označil stenam barv. To je določila Agata: svetlorumene naj bodo. Prav svetle, da se bo sonce odbijalo od njih, da bo hiša na zunaj jasna, vesela. Prav dobro pa je bilo, da se je mojster domislil majhne verande pred vežo, verande s stebri, Zakaj ni prijetno, če stopiš iz veže takoj na dež. Vrh tega se nimaš kje ustaviti, kadar je vroče po-letje. Če je v sobi soparno, družina lahko zunaj obede in večerja.

„In pred to verando boš zasadil trto“, je dejala Agata Ivanu.

„Bom, prav lahko.“

„Kako lepa senca bo!“

Mojster se za vse to ni več brigal. Njegova stvar je bila, da postavi poslopje, Kapitanovi pa naj le sadijo, kar se jim zdi. Prikimaval pa je, češ da bo tako zelo dobro. Lep vtis bo delala trta in tudi rože so potrebne.

Kamen, pesek, opeka, les in vse, kar je po-trebno, je že čakalo na vrtu. Kajpa, vse to je delalo za zdaj velik nered, toda jeseni bo tu že vse spet urejeno in še kako urejeno!

Mojster je naznanil, da bodo lahko začeli z delom. Kapitanovi so se morali seliti za vse poletje. Kajpa, k Dunkovim so se selili. Tako bodo blizu doma, lahko bodo pazili pri delu in pri vsem.

Stara hiša se je rušila.

Slamnata streha se je kadila, veter je za-našal prah na vrt in še dalje. Potem so ostale samo gole stene, nekam mrke, dolge. Toda tudi stene so se rušile: padali so težki, že črvivi, najedeni tramovi, ki se jih je držal de-bel zmaz iz blata, na vrhu pobeljen. Kadilo se je še vedno, dokler niso vsa bruna ležala sredi prostranega vrta na kupu. Tam, kjer je nekdanj stala hiša, je bil zdaj samo kup ilovice. In ko so domači videli, kako je postal vrt pra-zen, kako je hiša utonila, se jim je za hip sto-rilo nekam milo. Trije rodovi so živeli v tej hiši.

Za četrtega se zida novi dom.

Ta leži v zibel. Štefek ga ziblje, muhe se-da-jo otroku na obraz. Dostikrat jih Štefek na-la-šče ne prežene iz majhnega, otroškega ma-ščevanja, čeprav se še ne more zavedati, da bo moral biti nekoč podrejen temu malemu bitju.

Kristina pa vse to dobro ve. Kristina je do-

„Za žganje nimam nobenega denarja; saj vidiš, koliko je potreb; pozabi sedaj na žganje in pij raje mleko, ki sem ti ga prihranila.“

„Kaj mleko — denar sem!“ Medtem je vstal in se ji približal. „Denar sem, sicer —“

Tedaj dojenček v vozičku zaječi.

„Še tega je treba, čemu pa je to v hiši!“ zavpije mož proti vozičku s stisnjeno pestjo. Takrat pa mati skoči pred voziček v kotu. Žena trpi, a se ne premakne od vozička, tiha je, da ne bi zbudila otroka iz brezskrbnega spanja. Tedaj pa začuti udarec na glavi, za-ječi in nezavestna pade na tla. Nič ni več ve-de-la, nič slišala, kako ji je mož segel v žep in vzel denar, kako je z debelim koncem biča zamahnil po podobi na steni, da je padla na tla in se je steklo razdrobilo.

Nova hiša

jela smisel očetovega napora in njegove volje. In ko sta stala na kraju, kjer je bil temelj že položen: dolg pravokotnik, prav za prav dva pravokotnika, položena drug ob drugega, ji je pokazal prostor med kuhinjo in kletjo:

„To bo mala soba. Tu boš šivala ti.“

Hiša pa je rastle iz tal. Kaj hitro se je dvi-gala. Ko so prišli zidarji — šest jih je bilo — se je dvignila vsak dan za dober seženj. Že so bila okna vzdignana, ves prostor je bil natanč-no opredeljen, sicer še nekam surov, neprija-zen, toda Agata si je že natančno razdelila vse posameznosti. Že se je dvignila nad zi-dom s pisanimi trakovi okrašena hrastova ve-jica, veter je zanašal trakove, da so plapolali nad hišo. Ljudje pa in zidarji so sedli za mize in pili vino za zaključek in jedli kruh in vrta-nike.

Naslednjega dne so prišli tesarji. Dva dni so tesali borove hlode, naposled je stalo leseno ostrešje na hiši, že so ga pokrili z rdečo kro-vno opeko, zidarji so medtem pozidali dimnik in še en dan, pa je stala na vrhu strehe nova hrastova veja, okrašena s trakovi. Komaj pa so zidarji ometali zid z ometom, so bile stene

Seliškar:

Izgnanca

Noč se preliva na obeh straneh voza, žvenket koles rolni kakor jezovit plaz hrumečih glasov in, zasuti z lavino v ta žalostni odjek, se nežno iščemo z očmi.

Ljubkujemo deco, spečo na trdih klopeh, z mislijo božamo izžgani obraz matere, ki jih zagrinja s svojo srčno skrbjo, dekletu, ki vsa osamljena pri oknu ždi, bi povedali lepo povest, saj vidimo njeno culo: brez dela je in se vozi domov na pogreb, mož pa, ki omahuje s svojo težko glavo, nam vsem govori z rokami, ki jih trudno spustil je ob telo. Saj to so roke, kakor železen vzvod, žile kakor ladijske vrvi, ki jih je v vozle zamotal silen vihar.

Poleg mene pa se mož in žena vračata iz Nemčije.

Dva izgnanca: v sivih obrazih skrb in strah, v mislih kljukasti križ, lopata in kramp.

Se dve postaji.

Žareče iskre migotajo mimo nas, vrisk stroja krika v noč.

Trbovlje, Hrastnik.

In med Nemčijo in Trbovljami je štirideset let!

Noč se preliva na obeh straneh voza. Vlak zavira.

Obe košari si je na ramo oprtil sivi mož. Žena je stisnila k sebi majhen zabojček in dahnila vanj — pogled jo — kletko s kanarčkom...

Doma smo, ljubček! Mar te je strah —?

Skozi blešk svetilke nad tračnicami smo jima poslali poslednji pozdrav.

Mož je sedel na košari, žena je pestovala kletko s kanarčkom in nihče drug ju ni pričakal.

ko temna, težka, samotna noč.

Ko se je zavedla, se je že svetilo skozi okenci. Težko je vstala, prišla se je za glavo in čutila je na glavi in rokah mrzlo kri. Se-gla je v žep in ni našla denarja. Zdaj je ve-dela, kaj se je zgodilo. Ko stopi po sobi, za-zveni drobno steklo pod njenimi nogami, in ko pogleda, vidi poročno podobo razdejano na tleh... Poleg nje leži na tleh sključeni si-rotek in maha z rokami in kriči v nerazločnih glasovih, ki jih razume samo mati: „Mame ne tepsti, mame ne...“ in pene so tiščale iz ust. Tedaj ga mati vzdigne in posadi na posteljo. Zazdi se ji, da je takrat v njenem srcu ugasnil zadnji žarek trpeče ljubezni do moža. Ne-srečna mati se divje zasmeje, vstane, hiti na pol oblečena iz sobe na cesto in se smeje tudi po česti naprej... Z zadnjimi žarki gor-ke ljubezni v srcu je ugasnila tudi zadnja iskra jasnega razuma. Preveč je bilo trpljenja.

Ljudje, ki so jo srečavali, so se ustavljali za njo, ter si šepetali:

„Znorela je...“

kaj kmalu svetlorumene, prijazne. Sonce je blestelo v njih in že je prišel mizar, pripeljal okna in duri; odmevalo je po sobah, ko so za-bijali, ko so na mokro, črno ilovico polagali ostrugane borove deske, ki so sijale vse bele.

Še nekaj dni so motovili tuji delavci in moj-stri okoli hiše, potem je Ivan izplačeval, ljudje so se umaknili in že so bili Kapitanovi sami. Sami so ostajali na svojem vrtu, le hiša je bila nova, za čudo svetla in vabeča, in vendar, prvi vtis je bil, da ni tako domača, kot je bila ona stara, lesena in nizka hiša. Zdelo se jim je, in to vsem, da bodo morali svoje življenje še le preustvariti tej novi hiši, tej svetli, sko-raj močestni zgradbi z velikimi okni.

Kajpa, vrt je bil še v neredu. Še je ležala na tem cela gomila lesa, ki je ostal od stare hiše, še se je kopičila zakajena slama s stare hiše, razmetani so bili okenski okvirji in zaka-jene ter očrnele kuhinjske duri. In našlo se je še stotero drugih malenkosti. Vse to je ležalo in delalo nered.

„Ta les bomo prodali“, je rekel Ivan Agati.

„Pa prodaj, če misliš, da je tako prav.“

„Nekaj pa le dobimo zanj.“

To je bilo res in prodali so stari, trhlji les. Prodali so tudi slamo, s katero je bila hiša krita.

Kako poceni je tista hiša, seve, ko je bila v razvalinah.

Nekdo revnejših, ki je delal majhno hišo v vasi, je kupil okenske okvirje in vse duri, kar jih je bilo.

Urejali so okoli hiše: tam je bila zemlja vse križem razmetana, povsod je ležala razdrob-ljena opeka, trske in še druge stvari. Ivan je ves dan z motiko in z grabljami, celo z vilami delal red, dokler ni dobilo vse svojega do-stojnega lica: napravil je okoli poslopja maj-hno podstenje; to podstenje ni bilo veliko, ker je napušč pri zidani hiši majhen, ne tak ka-kor pri lesenih, kjer podstenje predstavlja celo složno pot ob steni pod streho. Tu pa je bilo ob zidu do kapnika komaj za ped razdalje.

Tudi prostor med hišo in cesto je očistil. Kajpa, letos že ne bodo sadili rož, saj je že pozno poleti, jesen je prav blizu. Vendar pa ne sme biti tam smetišče.

„Na vsak način moram kupiti žično ograjo ob cesti,“ je dejal Ivan Agati. Brez te res ni moglo biti. Gledala sta z Agato, primerjala in si predlagala; lesen plot ne bi delal nika-kega vtisa.

„Pa daj, če misliš.“

„Koliko lepša podoba je, če je ograja ob cesti čista in lepa.“

To je bilo res, videlo se je šele, ko je bila žična ograja že napeta. Tedaj sta stala z Aga-to na cesti in si iz razdalje petdesetih metrov ogledovala celotno podobo; pred njima je sta-la visoka, kmečka zidana hiša s svetlimi, jas-nimi okni in zrla sem po cesti. Od ceste jo je delila žična ograja, prav tako svetla in umir-jena kakor hiša sama. In samo rož je bilo še treba, lepih pisanih rož.

Vrt sam pa je bil zdaj za čudo prostran in skoraj gosposki. Drevje, ki je bilo prej raz-vrščeno v nekem neredu, je zdaj delalo lep vtis. Nekaj jablan so izsekali, zlasti tu okoli hiše, ker bi sicer ne mogli voziti na skedenj, in praznina, ki je tu nastala, je bila prikup-na. Sonce se je upiralo v vse poslopje.

Stal je novi dom v ulici, za spoznanje sko-raj pregosposki, odličan v primeri z drugimi domovi, ki so bili še leseni, kriti s slamo. Stal je samozavestno, razgledujoč se po dolenjem koncu vasi, po razpotju za Dominikovo hišo, kjer je stal visok lesen križ.

(Iz romana „Kapitanovi“.)

Nesporazumi ob Sueškem prekopu

Po mnenju ameriških listov ne bo prišlo med Londonom in Kairo tako hitro do sporazuma glede angleških postojank ob Sueškem prekopu. Ostrih izjav egiptovske vlade je svetovna javnost že vajena. Toda nevarnejša je po ameriškem mnenju Churchillova izjava, da se bodo Angleži v primeru uresničenja groženj g. Nagaiba branili.

Ob Sueškem prekopu je prišlo že do raznih incidentov. Angleži so tudi poslali pojačanja z Malte. Ameriški listi poudarjajo, da se Britanci ne bodo umaknili prej od Sueškega prekopa, dokler ne dobijo jamstva, da jim bo prehod skozi prekop omogočen tudi v primeru vojne; Egipčani zahtevajo, da se Angleži umaknejo brez pogojev.

O stališču Egipčanov sta zbirala obvestila v Kairu ameriški zunanji minister Dulles in predstavnik Uprave za vzajemno varnost Stassen. Dulles je povedal Egipčanom, da se ameriška vlada strinja z angleško, da mora ostati prehod skozi Sueški prekop dostopen zaveznim četam v primeru izbruha sovražnosti. Egipčanski listi so zaradi te izjave napadli Dullesa.

Od Sueškega prekopa ni daleč do važnih petrolejskih vrelcev v Iraku, na Bližnjem vzhodu, v Arabiji in do petrolejskih čistilnic. Tudi Američani priznavajo, da so angleške postojanke ob prekopu po svoji izgradnji med prvimi na svetu. Angleži so za njihovo izgradnjo potrošili ogromnega denarja. Postojanke so po-

stavljene ob prekopu v daljavi na 60 km. Središče oporišča je pri Tel el Kebiru in se razprostira na površini 30 kilometrov.

Vrednost teh oporišč cenijo Angleži nad

500 milijonov funtov. Ako Angleži zapustijo Suez, bi se potem lahko opirali samo še na Ciper, dalje na Jordanijo, toda ta oporišča so razmeroma šibka.

Pogrešanega rekordnega letalca so našli

Kakor smo poročali, je meseca aprila brez sledu izginil s svojim letalom britanski rekordni letalec Tom Hayhow. Pilot se je dne 10. aprila dvignil v Londonu, da bi s svojim malim enomotornim letalom vzpostavil nov rekord na liniji London-Beograd. Pet minut po tem, ko se je Hayhow dvignil z letališča v Salzburgu in zginil v megli, so še slišali radijske signale, nato pa se je izgubila za njim vsaka sled. Domnevali so, da so brnenje motorja slišali še na meteorološki postaji na Dobraču. Nato pa o Hayhowu in njegovem letalu ni bilo več sledu. Uvedli so obsežne iskalne akcije v Karavankah na koroškem in jugoslovanskem področju, toda brez uspeha. Šele v torek minulega tedna se je usoda pogrešanega pilota pojasnila. Hayhow je s svojim letalom res strmoglavil v Alpah, toda ne na koroškem obmejnem ozemlju, temveč v Tennen-pogorju na Solnograškem. V bližini

Abtenaua so našli razbito letalo in kakih 30 metrov od tega truplo ponesrečenega pilota. Poškodbe, ki so jih ugotovili na pilotu, so neznatne in domnevajo, da je umrl zaradi izčrpanosti. V metre visokem snegu se ni mogel dokopati dalje in se je trideset metrov od letala zgrudil ter verjetno zmrznil. Ugotovili so, da je Hayhow umrl še isto noč, kar so spoznali na tem, da je bil še gladko obrat.

Hayhow je bil 46 let star in je vzpostavil z malim enomotornim letalom 28 rekordov. Njegov zadnji rekordni poizkus pa ga je stal življenje. Po odredbi britanskega konzula v Innsbrucku so razbito rekordno letalo zažgali bržkone zaradi tega, da ne bi mogli ugotoviti konstrukcije stroja. Truplo ponesrečenega pilota so prepeljali v Solnograd in nato z letalom v Anglijo.

Mount Everest končno le premagan!

Zadnja poročila navajajo, da je britanski odpravi uspelo v tretjem naskoku premagati Mount Everest, najvišjo goro sveta. Na predvečer kronanja so o uspehu obvestili kraljico Elizabeto. Kraljica je voditeljju odprave polkovniku Huntu in ostalim članom ekspedicije iskreno čestitala. Vest o tem velikem uspehu je v Londonu med množicami gostov, ki so prisostvovali svečanostim kronanja, izzvala ogromno navdušenje.

Krvni odtisi

Ameriško društvo za proučevanje raka je objavilo razpravo z ugotovitvijo, da so „krvni odtisi“ prav tako značilni za človeka, kakor prstni. To so dognali pri proučevanju gibanja kolidnih delcev v krvni plazmi pod vplivom električnega polja. Ugotovili so, da nudi kri pri slehernem zdravem ali bolnem človeku posebno sliko. Vendar se „krvni odtisi“ počasi spreminjajo glede na zdravstvene spremembe človeka ali če človek naglo spremeni način prehrane.

URADNE OBJAVE

Mojstrski izpiti v 2. polletju 1953

Trgovska zbornica za Koroško javlja, da bo do med časom od 15. septembra do 15. decembra mojstrski izpiti iz naslednjih področij:

septembra: za mesarje, čevljarje, pletarje, fotografe, mlinarje in tkalce;

oktobra: za radio-mehanike, optike, elektromehanike, mehanike za tovorna vozila, ključavničarje, frizerje;

novembra: za tapetnike, slikarje, pekarje, urarje;

decembra: za kolarje, izdelovalce kočij, mi-zarje.

Poletna služba pri uradu koroške deželne vlade

Koroška deželna vlada je za poletne mesece sklenila spremembo službenega časa. Med časom od 1. junija do začetka novega šolskega leta so torej pri uradu koroške deželne vlade in njej podrejenih uradih naslednje uradne ure:

od ponedeljka do četrтка: od 7.30 do 12.30 in od 13.30 do 17.00 ure;

v petkih: od 7.30 do 12.30 in od 13.30 do 16.30 ure;

v sobotah bo kakor doslej dežurna služba.

Izlet v Ljubljano, Postojno, Reko in Opatijo

Da ustrežemo želji naročnikov, ki jih poletni čas vabi in mika na kratek odmor ob morju, obveščamo naročnike Slovenskega vestnika, da bomo priredili v dneh od 19. do 22. junija izlet v Ljubljano, Postojno, Reko in Opatijo.

Spored izleta:

v petek, 19. junija:	ob 18.14 odhod vlaka iz Podrožice
	ob 20.26 prihod v Ljubljano
v soboto, 20. junija:	ob 0.05 odhod iz Ljubljane
	ob 3.58 prihod na Reko, odtod z ladjo v Opatijo
v nedeljo, 21. junija:	ob 9.07 odhod iz Opatije
	ob 11.17 prihod v Postojno, ogled jame
	ob 17.55 prihod v Ljubljano
v ponedeljek, 22. junija:	ob 9.20 odhod iz Ljubljane
	ob 11.45 prihod v Podrožice.

Osebnе prijave naročnikov Slovenskega vestnika in njihovih družinskih članov sprejemamo do vključno sobote, dne 13. junija predpoldne. Za skupni potni list in vizo potrebne dokumente, slike, pristojbine itd. je treba prinesiti s seboj. Podrobne informacije daje

Uredništvo „Slovenskega vestnika“
v Celovcu, Gasometergasse 10.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah:
6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes?
— 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Zeleni poslušalci
— 10.15 in 15.00 Šolska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldanski koncert.
Poročila dnevno ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 20.00 in 22.00.

Petek, 5. junij:

10.45: Za dom. — 11.30: Pozdrav za mesto in deželo. — 14.30: Slovenska poročila in objave. — To in ono iz vsega sveta. — 15.45: Nekaj za nabiralec znamk. — 16.30: Vsi otroci poslušajo. — 18.45: Kmečka oddaja. — 20.30: Koncert.

Sobota, 6. junij:

8.45: Za našega malega poslušalca. Kaj vemo o... — 10.45: Veder dopoldne. — 14.30: Zeli si kaj! — 15.15: Kulturno zrcalo tedna. — 15.30: Slušna igra. — 16.15: Filmski magazin. — 18.00: Pogled v svet. — 18.30: O. Župančič: Veronika

Deseniška. — 20.15: Sportna poročila. — 20.20: Slager-ekspres. — 21.20: Pravljica.

Nedelja, 7. junij:

— 8.10: Kmečka oddaja. — 10.00: Maša. — 11.15: Lepe melodije. — 14.45: Pozdrav za mesto in deželo. — 17.30: Igra plesni orkester. — 18.30: Slagerji. — 20.20: Slušna igra. — 23.00: Plesna glasba.

Ponedeljek, 8. junij:

14.30: Slovenska poročila in objave. Teden in mi. Mojstri besede: Johan Bojer. — 19.15: Večerna glasba. — 20.15: Specijalno za Vas! — 20.45: Literatura v ponedeljek.

Torek, 9. junij:

11.00: Šolska oddaja. — 14.30: Slovenska poročila in objave. Zdravniški vedež. — 14.45: Sodobna vprašanja. — 15.30: Za ženo in dom. — 18.30: Komorna glasba. — 20.15: „Dolgo, dolgo je od tega...“

Sreda, 10. junij:

10.45: Iz ženskega sveta. — 11.30: Pozdrav za mesto in deželo. — 14.30: Slovenska poročila in objave. Za ženo in dom. — 20.15: Igra godba trdke Hopfgartner.

Četrtek, 11. junij:

15.30: Slovanski plesi. — 18.30: Mezzosopranistka Sonja Draksler poje. — 19.15: Mednarodni promenačni koncert. — 20.15: Igra plesni orkester Dumka.

Petek, 12. junij:

10.45: Za dom. — 11.00: Šolska oddaja. — 14.30: Slovenska poročila in objave. Okno v svet. — 18.45: Kmečka oddaja. — 20.15: Humor.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah:
5.30 Dobro jutro dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 — 19.00 Radijski dnevnik.

Petek, 5. junij:

12.00: Valčki. — 12.45: Javna oddaja Radia Ljubljana. — 14.40: S pesmijo in plesom po Jugoslaviji. — 17.30: Urednikova beležnica in pionirska pošta. — 18.00: Narodne pesmi. — 18.20: „Svet v satiri in humorju“. — 20.00: Večerni orkestralni spored. — 20.45: Egon Tome: Tedenski zunanje-politični pregled.

Vedno daljše šolske počitnice

Najbolj so brez dvoma veseli počitnic študentje. Razen v Angliji, Nemčiji in v Ameriki, kjer so ostale počitnice od leta 1900 nespremenjene in sicer 74,95 oziroma 116 dni, je povsod po svetu število prostih dni naraslo nasproti letu 1900. Francoski učenci so imeli leta 1900 le 78 prostih dni, leta 1953 pa že 110. Pri nas v Avstriji se je dvignilo število prostih dni med tem časom od 75 na 85 dni, v Kanadi od 91 na 102, na Irskem celo od 99 na 130 dni. Tudi Nizozemska je podaljšala počitnice za 11 dni, to je na 93. Najdaljše počitnice pa imajo v Italiji in Španiji, kjer bodo letos imeli kar 150 prostih dni, dočim so imeli njihovi stari očetje komaj 71 dni počitnic na leto.

Občutna škoda vsled vremenskih neprilik

V raznih predelih Avstrije je slana in ponekod tudi toča povzročila občutno škodo v sadovnjakih in na posevkih. Elementarne sile so prizadejale škodo tudi drugod v zapadno-evropskih državah. Prizadeta je bila severna Italija, kjer cenijo škodo samo v Bolzanu na okrog 5 milijonov lir. Sadovnjake sta slana in sneg upostožila tudi v raznih predelih Zapadne Nemčije, v Švici pa je slana uničila polovico vinogradov, posebno v ženevskem kantonu. V Luksemburgu so zelo trpeli pomladanski posevki, medtem ko je uničila slana v belgijskem centru za proizvodnjo jagod skoraj polovico trgatve in tudi ni prizanesla francoskim vinorodnim področjem. Tudi v Holandiji je slana uničila večino pridelka jagod in mladega krompirja.

Prodaj

hišico z vrtom

Streha iz eternita. Cena 12.000 šililingov. Pojasnila na upravi lista.

Poletni vozni red avtobusov

Velikovec — Labud

Odhod iz Velikovca: 9.05 (ob nedeljah in pr.), 13.15, 18.25, 19.10 (ob nedeljah in pr.).

Odhod iz Labuda: 5.40, 14.50, 16.00 (ob nedeljah in pr.).

Velikovec — Djekše

Odhod iz Velikovca: 7.10 (ob pon., sredah, četrtek, sobotah, nedeljah in pr.), 14.45 (pon., sredah, četrtek in sobotah), 16.00 (ob ned.).

Odhod iz Djekš: 8.05, 17.15 (ob ponedeljk, sredah, četrtek, sobotah, nedeljah in pr.).

Borovlje — Šmarjeta — Klopinj — Velikovec

Odhod iz Borovelj: 6.10 od 14. 9., 8.00 (ob nedeljah in praznikih), 11.00 (ob pon., četrtek in sobotah), 14.10, 19.00.

Odhod iz Velikovca: 5.15 (iz Šmarjete), 6.30 (iz Zg. Vesce), 12.05 (ob pon., četrtek in sob. iz Zg. Vesce), 13.00 (ob četrtek do Klopinj-

skega j.), 13.10 (ob pon., sredah, sobotah), 17.00 (od 14. 6. do 20. 9. od Klopinskega jezera).

Velikovec — Dobrla ves — Pliberk — Labud

Odhod iz Velikovca: 13.10 (ob pon., sredah, sobotah do 11. 6. in od 14.9.), 14.45 (iz Pliberka do 11. 6. in od 14.9.), 17.35 (ob ned.).

Odhod iz Labuda: 6.00.

Velikovec — Mostič

Odhod iz Velikovca: 6.20 (ob pon., sredah in sobotah), 7.00 (ob torkih, četrtek in petkih), 11.00 (ob nedeljah in praznikih), 13.15.

Odhod iz Mostiča: 7.10 (ob pon., sredah in sobotah), 7.30 (iz Zg. Trušenj), 13.40 (ob tork., četrtek, petkih iz Zg. Trušenj), 14.05 (ob pon., sredah, sobotah).

Pliberk mesto — kolodvor

Odhod iz mesta: 6.45, 10.15, 13.45, 18.00.

Odhod s kolodvora: 7.10, 10.40, 15.00, 19.35.

Sobota, 6. junij:

14.00: Hrvatska narodna glasba. — 16.40: Slovenske narodne pesmi. — 17.20: Za pionirje. — 17.40: Poje Ljubljanski komorni zbor pod vodstvom Milka Skoberneta. — 19.10: Zabavna glasba. — 20.00: Pester sobotni večer.

Nedelja, 7. junij:

12.45: Zabavna glasba. — 13.00: Za naše kmetovalce. — 13.10: Zeleni ste — poslušajte! — 15.10: Zabavne melodije. — 15.45: Radijska igra. — 16.30: Pester popoldanski glasbeni spored. — 18.00: Sedem si rož utrgala mi... (iz življenja in dela slovenskega skladatelja Zorka Prelovca. — 18.45: Skladbe za harmoniko. — 20.00: Opera.

Ponedeljek, 8. junij:

13.40: Od melodije do melodije. — 14.00: Okno v svet. — 15.30: Šolska ura. — 18.30: Jezikovni pogovori. — 18.40: Poje Mariborski komorni zbor. — 20.00: Simfonični koncert Radia Ljubljana.

Torek, 9. junij:

15.15: Lahka glasba. — 15.30: Kulturni pregled. — 17.10: Zbori in solisti pojo slovenske narodne pesmi. — 20.45: Radijska univerza.

Sreda, 10. junij:

12.45: Zabavna glasba. — 13.00: Z obiskov pri pionirjih. — 14.40: Slovenske narodne in umetne pesmi. — 15.50: Zdravstveni nasveti. — 17.10: 20 minut v veselimi godci. — 17.30: Šolska ura. — 20.00: Narodne in umetne pesmi.

Četrtek, 11. junij:

12.45: Zabavna glasba. — 13.00: Odgovarjamo na vprašanja pionirjev. — 13.15: Mladi izvajalci pred mikrofonom. — 16.00: Oddaja za žene. — 17.10: Valčke in polke. — 17.50: Iz življenja in dela enot ILA. — 18.20: Novosti iz literature. — 20.00: Zbori in solisti pojo slovenske narodne pesmi. — 20.50: Domače aktualnosti.

Petek, 12. junij:

17.30: Urednikova beležnica in pionirska pošta ter glasba za pionirje. — 18.00: Klavir in hammond orgle v ritmu. — 18.20: Svet v satiri in humorju. — 20.00: Večerni orkestralni spored.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2 Postschließfach 17.